

CATALUNYA

Revista mensual

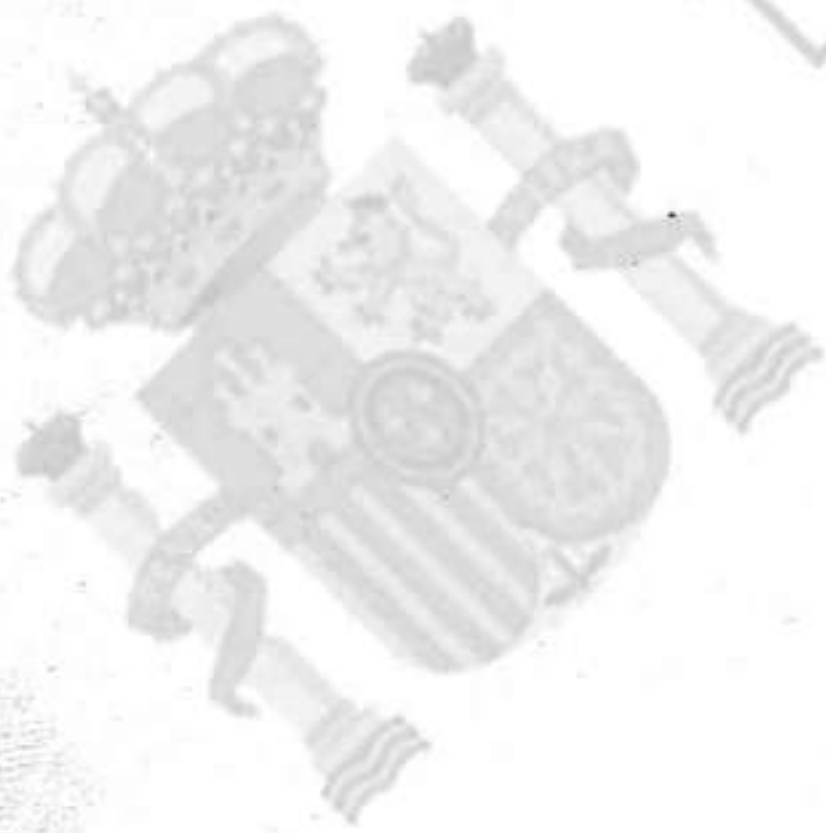
FEBRER DE MCMIV

MINISTERIO
DE CULTURA

FOLK-LORE

MINISTERIO
DE CULTURA

El pobre sense por

Díu qu'era un pobre vey que demanava caritat. Un día va veure una cabanya tancada, y va preguntar a uns vehins:

—Cóm es que siga tancada? Que no hi víu gent?

—No hi poría pa' viure. Massa hi surt po'—li varen respondre.

Ell que díu:

—Jo prou m'hi quedaria aquesta nit, y sense mica de po', mentre'm donessiu un bossí de pa per sopar.

—¡Aixó ray! be us ho donarém. Pro mireu que'ls qu'han probat de quedarshi, no n'han pas eixit víus.

—Be, be; doneume'l pa, si's plau: jo m'hi ficaré y demá..... será un altre día.

Y s'hi va ficar. Després d'haver tancat y barrat, s'en va anar cap a la llar a encendre foch. Y va fer sopas.

Vetaquí qu'al cap d'una estoneta sent una veu esgarrifosa, que feya udolanses y que deya:

—¡Ay, jo caich! ¡ay, jo caich!

—¡Cau, en nom de Deu!—va dir el pobre sense gota de po'.

—En nom de Deu, cauré—va dir aquella veu.

Y vetaquí que cauen uns brassos.

Ell que'ls agafa y'ls tira sota l'escon.

Al cap d'una estona, l'home, tot tranquil, s posava a menjar les sopas, y torna a sentir aquella veu, que deya:

—¡Ay, jo caich! ¡ay, jo caich!

—¡Cau, en nom de Deu!—respon ell.

—En nom de Deu, cauré.—Y cauen unes comes.

Ell que sí les agafa, y les tira també sota de l'escon.

Al cap d'un'altre estona:

—¡Ay, jo caich! ¡ay, jo caich!—torna a fer ab udolances la veu esgarriosa.

—¡Y cau, en nom de Deu!—va dir ell.

—En nom de Deu, cauré;—y cau tot un cos d'home, ab el cap y tot. Ni ab aixó li va venir gota de po' al pobre, sino que l'agafa y'l llenca també sota de l'escon.

Y menja que menja sopes, y menja que menja sopes, vetaquí qu'al cap d'una estona li surt un home, fet y dret, d'allá sota de l'escon.

—Are, vuy que vingues ab mi a defora—li va dir. Pro el pobre va respondre:

—Ja vinré: empro de primer vuy menjar sopes.

Y menja que menja, menja que menja, fins que va ser ben tip no va voler seguir al home de la xemaneya.

En 'cabat, aquet li va donar una aixada; y'l vey li pregunta:

—¿Qué vols qu'en fassi d'aquesta aixada?

Aquell home li va respondre:

—Agáfala, en nom de Deu.

—En nom de Deu l'agafaré, donchs —va dir 'l pobre.

—Y are, segueixme.—Y's va ficar sota terra en uns soterranis fondos.

Quant van esser ben endintre, van trovar dugues lloses, y l'home que díu:

—Cava aquí.—Empro, com que no hi havia terra enloch, 'l pobre que fa en sense gota de po':

—¿Y qué vols qu'hi cavi a n'aquí?

—Cava, en nom de Deu—díu l'home de la xemaneya.

—En nom de Deu, cavaré—va fer 'l vey.

Y cava que cava, cava que cava, van aixecar les lloses, y dessota hi va trovar dugues gerres plenes de quartos: en l'una tot era plata, en l'altre or.

—Mira—va dir aquell home,—de tota aquesta gerra de plata m'en farás fer el be per la meva ánima, y aquesta d'or te la quedes y serás sempre més rich.

Y en 'cabat, amén Jesús.

A radera la porta hi ha un fus.

Tramès per s. LLORCA.

Romans

de la Mare de Deu dels Desamparats

Valensia, siutat fermosa,
chardí de la millor flor,
tens la honra y la bona fama
de tindre en ella un tresor.
Desde les teues muralles
campecha un roser fragant,
y en mich una rosa fina
que del mon es el encant.
Gloria á tu, mare de Deu,
refugio dels despatriats,
consuelo de pecadors,
mare dels desamparats.
Recobra el sego la vista
per mich del teu gran poder;
parla el mut, sana el malalt
aunque rabie Llusifer.
El sego, tollit y manco
paralític y baldat,
refugiantse en el teu manto
al instant es amparat.
El pobre menesterós
que no sap per ahon pegar,
implorant la teu gracia
pronte troba que minchar.

Tot el que en una desgrasia
te demane algún favor,
per apurat que se vecha
li calmes pronte el dolor.
El soldat que'n una guerra
en l'enemic combatix,
teninte á tu en la memoria
de ningun modo patix.
Pero tu qu'allí t'encontres
y'l mires en aquell llanto,
l' traus de les seues penes
cobrinlos en lo teu manto.
Llíuranos, mare de Deu,
de rayos y tempestats,
d'un cólera, foc y lladres,
de graves calamitats.
Del pasecher eres guía
y'ls conduixes els pasos,
els dus per la bona senda
pa lliurarlos d'alguns casos.
Relatant els teus milacres
may havia d'acavar
que son tants els qu'has obrat
que may se poden contar.
Valensia tota t'aclama,
qué provinsia tan dichosa
de tindre el sol tan ardent
y esta imache tan presiosa!
Dónamos la bendisió
qu'achenollats t'esperem,
guíamos per bona senda
que de tu may s'apartem.
En despues en l'atra vida
¡oh María anhelical!
no mos prives de mirarte
en la gloria celestial. Amén.

Llohansa de San Visent Ferrer

A la Verche del Roser
demane favor y achuda,
que coses ham de saber
d'un anhel per criatura
qu'era Sen Visent Ferrer.
La seua vida pasmosa
que no se sap explicar,
se m'haurá de perdonar
si equivoque alguna cosa.
Están sa mare embarasada,
este va ser cas pasmós,
sentí que una vesprada
lladrant estava un gos
y quedá molt asustada.
El bisbe fon sabedor;
el obispo respongué
—No hiá que tindre temor
que el que parirá vosté
será un gran predicador.—
¡Qué goch va tindre Valensia
cuant sen Visent naixqué al mon!
tots tingueren complasensia
perque el seu naixement fon
pera tots gran providensia.
Naixqué Visent y se criá

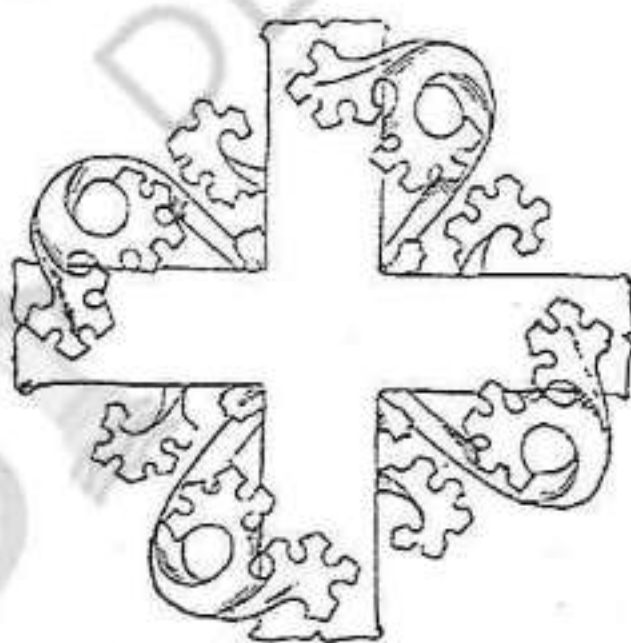
sempre tement á Deu
y entant que mos predicá:
—Fills meus, per l'amor de Deu,
mireu que el chuí vindrá.
Pera poder yo explicar
'ls milacres d'este sant,
yo no sé pera ahon pegar,
que per á dir n'hian tants
que es imposible acabar.
Un chiquet molt chicotet
que d'una febre patía,
en el dolor molt inquiet
Sen Visent axí li día:
—¿Qué tens ó qué vols, chiquet?
Li respongué l'anchelet
que dos mesos no tenía
diu dolor, saltá el pobret (?)
Sen Visent salud pendría
y quedá bo l'anchelet.
A una muda li digué
Sen Visent: ¿qué vols, llenguda?
y la muda respongué:
parlar vullc y se quedá muda
perque no li convingué.
Aná el sant á predicar
un día á una població;
á casa d'un particular
pa predicar el sermó
el burret se va deixar.
Uns estudiants qu'allí havia
aixina com per chuar
entre resar y alegría,
volíen experimentar
la virtut que el Sant tenía.
Diu la un:—Yo pucharé
en el burret á cavall,

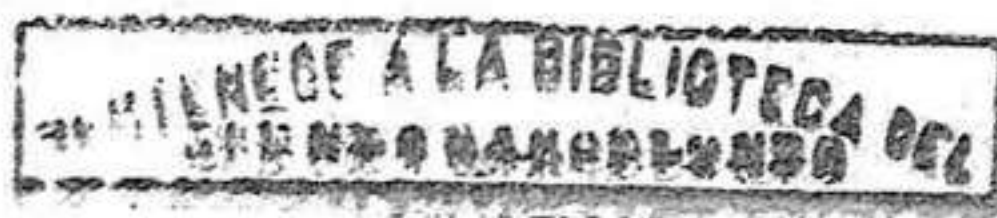

e manteu me posaré
y correré amunt y avall;
dos mil milacres faré.
Molt content hu relatá,
puchá en el burro á cavall
y el burret com qui no hu fá
el tirá un bac y'l deixá
sense dir así en fa mal.
Tots confusos se quedaren
al vorer tan gran desgrasia
á Sen Visent s'en anaren
y crets d'esta efucasia (?)
d'esta forma li parlaren:
—Pare Visent: un pobret
que está chelat com la neu,
d'un bac, del vostre burret
Acodiu per l'amor de Deu
á remediar este fet.
Al punt el sant se chirá,
y al vórelos tan confusos
esta resposta torná:
—Perque chuaba en los burros,
yo no puc anar allá.
Aneu, porteu al burret
ahon está el pobre defunt
y supuesto qu'ell hu fet
li donará vida al punt
y atra volta estará quet.—
Ho varen experimentar;
conforme el Sant 'ls digué
el burret varen portar,
y en la seua propia alé
el torná á resusitar.
Son casos d'admiració
el contar d'uns sants y atres
y mes d'este sant varó,

ferli fer á un burro milacres
¿tindrà una grasia ó un dó?
Dona als estudiants memoria.
dona cames al tollit,
á les chustisies concordia,
aconsola als afligits
y á tots els devots la gloria. Amén.

Romans y llohansa foren tramesos per MARÍA BALDÓ.

Preguntant pe'l Comte l'Arnau

L'informació folk-lòrica presa de viva veu, pe'ls recons amagats de la montanya, allà ahont no hi han arriuat encara els *senyors* (en sa major part betes y fils escapats d'un balneari o'ls viatjants de comers bromistes, que's permeten moltes grolleries a cambi de propines espléndides que no paguen ells) ofereix moltes sorpreses y moltes caminades en va. Els pagesos no poden compendre que hi hagi qui s'interessi per recullir les coses de la velluria, y uns per rezel y altres per vergonya, molt sovint un s'en torna a casa ab la llibreta verge d'anotacions. Sobre tot les noyes, son esquerpes y per res del mon 's consegueix férleshi cantar cansons; es inútil que s'insisteixi:—¡Poch ho sé, no m'en recordo pas!—aquesta sol ser la resposta invariable. Y ja no dich res dels xicots, que com se passen la tarda de les festes a la vila, ja están contaminats d'aquella pseudo-civilització que fa tant fástich; han vist toros, «D. Juan Tenorio», han sentit *couplets* en el café y fins confegeixen periódichs redemptors del poble. No fan cas del perfum de la terra que'ls du'l ventitjol al fregarse per les ubagues y van a buscar el tuf de lo de fora, ja sigui en la discussió política tinguda en una taberna, ahont l'ayguardent enmatzina'l cos y la teoria sociològica incompresa perverteix l'ànima, ja en la sala de ball d'ambient irrespirable, escola lasciva y cau de rahons, als acorts d'un piano de maneta, espurnejats per paraulades qu'ofenen més el sentit comú que la moral, y aixó que son indecentes a tot serho.

Pero s'arrivan a véncer aquets obstacles; s'acaba per trovar alguna persona que creu realment que lo que se li demana es perque interessa, y allavores succeheix sovint que'l subjecte preguntat te tanta deficiencia d'expressió, qu'es inútil seguir l'interrogatori.

Buscant datos del Comte l'Arnau pe'ls voltants de Montseny, un dia preguntava a un bon home:

—Donchs ¿qué n'heu sentit a dir?

—¡Uuuuy! ¡No poques ni gayres, per la gracia de Deu!

Pausa que may s'acabava. Li vaig donar un puro, y després de mirársel, riure, escapsarlo, enrotllarlo en un paper de fumar, encéndrel, pipar, escupir, llensar una brossa de tabaco que li quedava a la llengua y fregarse'ls llavis ab la ma, va determinar-se a dir:

—El Comte l'Arnau..... sí..... diuhen, ¡pero jo no m'ho son cregut may!..... sí..... porque per mí, tot aixó son falornies.....

—Es clar, pero tant se val; la qüestió es saver lo que la gent ne díu.

—¡Uuuuy! Si n'arriuan a dir y a dir.....

Nova pausa; la curiositat m'anava en augment y l'impaciencia també.

—Donchs com deya..... el Comte l'Arnau..... pero fa molts anys d'aixó..... ¡si'n fa d'anys y panys!..... Era en temps dels moros y ell era general..... sí..... y d'en *tocóm* els treya..... ¡prou qu'ho deu haver trovat a l'història vosté aixó!

—No, no ho he llegit en lloch.

—Donses, si vol, ja l'acompanyaré prou a una casa que tenen una història qu'ho díu prou, sí.....

—¿L'història del Comte l'Arnau?

—¡Qué hi se jo! Es una història que parla dels moros.

—Jo lo que vuy saver es lo del Comte l'Arnau. ¿Qué n'heu sentit a dir d'aixó dels moros?

—Ja li som prou dit..... sí..... que'ls va fer recular..... ¡y qu'en devía fer una estesa! Díu que may més se varen atansar per aquí.

—¿Y qué més?

—Com un hom es tan burro..... no les sab les coses.

—Pro m'heu dit que lo que's deya del Comte l'Arnau vos no ho creyau. Qué's lo que no creyéu?

—¡Tantes coses!..... Que sortía tot abrandat de foch.....

—Veyám, conteumho aixó.

—Sí, es ben senzill..... que sortía..... com li diré jo..... ben abrandat de foch.....

—¿Ahont?

—Per en *tocóm*.

—¿Y ara no surt?

—Que jo sápig, no.

Y per dirme qu'havía sigut general, qu'havía tret als moros d'en *tocóm*, que sortía ben *abrandat de foch per en tocóm*, qu'havía fet pacte ab el dimoni, qu'era molt dolent, que se'n entrava en el convent de les monjes de Sant Amant y que va sortir a la seva viuda, sense afegir ni'l més petit detall, va entretenirme tres hores, ab l'*¡uuuuu!* y'l *sí*, fentme saver a cada pas qu'era molt burro y que tot aixó no s'ho creya.

D'insignificancies aixís n'he recullides una bona pila; pro a vegades n'hi ha que serveixen per orientar cap a un camí que no s'havía sospitat. A més, el Folk-lore, anotat directament de boca del poble, diu més que no pas lo que podria repetir mecánicament un cilindre fonográfich. Lo que la gent diu, o ho creu, o ho posa en dupte, o ho nega; acompanya donchs a la paraula un estat de consciencia, qu'obeheix a la cultura y a l'influencia messológica. Per aixó, per ferse cárrech de la persistencia d'una tradició y de l'evolució successiva, cal sentir-la varies vegades, anotar-la escrupulosament, ferse cárrech de qui la diu y meditar-la.

Un dels interrogatoris a que he sotmés als pagesos que menys resultats m'ha donat, pels pochs datos qu'he pogut conseguir, es un dels que m'han interessat més, potser perque va ser dels primers ab qui vaig enrahonar del Comte llegendari. Vaig anar a trovar al hereu de Grats (1) acompanyat d'una persona que tenia prou valiment sobre d'ell perque no pogués negarse a contestarme lo que li preguntés.

Es un jove sapat, de colors sans, mirada franca y que al voler fer compliments somriu agradosament ensenyant dugues rengleres de dents fortes y blanques. Al serhi presentat, varen dirli:

—Mireu, m'heu de fer el favor de contestar al senyor, qu'us vol fer algunes preguntes.

—Aixó ray, prou.

—¿Qu'heu sentit a dir del Comte l'Arnau?—vaig preguntarli jo.

Allavors va deixar de somriure y'm va mirar, sino ab rezel, pe'l qui anava acompanyat, ab extranyesa; y tot arronsant les espatlles, va dirme lacónicament:

—No pas res—ab aquella *e* tancada característica de l'alta montanya.

(1) Casa que dona'l nom a la Collada, situada entre Montgrony y les Coves de Rivas, a dugues hores del primer y a una hora de les últimes.

—Be, vaja, alguna cosa o altre'n deveu haver sentit contar.

—No pas res—va afegir, y's va posar serio, com si les meves preguntes l'amohinessen.

Com deya en Bismarck, el fumar serveix molt per les situacions difícils; vaig donar un puro al hereu, y després d'algunes paraules per ferli allunyar tot temor vaig escométrel de nou, en va, decidintme per fi a iniciarli jo'ls fets atribuïts al Comte, per si ell volia fer memoria.

—¿No heu sentit a dir qu'un cop mort va sortir a la seva viuda?

Ab el cap va senyalar que no, mentres s'afanyava a pipar per excusarse de contestarme.

—¿No sabeu la cansó de l'ànima condempnada?

—Poch estich de cansons, jo.

Prou qu'ho veyia jo aixó, pro ho vaig dissimular, y com aquell que no ho hagués sentit vaig tornar a preguntar:

—¿Y lo de las monjas de Sant Amant? be n'haveu sentit parlar.

—Prou, pro..... no m'en som pas atalayats.

—¿No us en recordeu d'alló que contan qu'un llamp va enrunar el convent?.....

—Tot aixó son vuyts y nous. No ho crech pas jo.

—¡Oh, jo tampoch!—y com allavores va mirarme ab ulls extranyats, no comprenent com jo perdés el temps en voler saver *mentides*, vaig ferli una petita apologia de lo convenient qu'era conservar lo de casa, no sols les parets, les terres y els arbres, sino també les costums y les creencies, que tot ajudava a pujar la familia. Vaig fer una defensa de la tradició, molt dolenta, pro ell va compendre'l fonament de rahó qu'hi havia y fins crech que'l vaig convéncer; aixís es que tot plegat va semblar que la seva cara's serenava, y després d'haverme assegurat que no'n creyares de la tétrica llegenda, al preguntarli jo si havia *sentit a dir* que'l Comte l'Arnau passava encara de tant en tant corrent a cavall y seguit de gossos que clapleixen (1), va contestarme ab un aplom gran:

—Jo ho som sentit prou.

—¿Vos?—vaig preguntarli admirat.

—Sí senyor.

No m'esperava aquesta confessió; y tot y saverho, porque algú m'ho

(1) Se confon la llegenda del Comte l'Arnau ab la del Mal Cassador, pe'ls punts que te de contacte.

havia explicat anys endarrera, m' va sorprendre pe'l to de sinceritat ab que m'ho deya.

Conteumho com va ser aixó.

—Era a posta de sol, entre dos llustres, allá a la tardorada.....

—¿Ahont?

—En el plá de Fanés, al cap d'amunt de la Solana de Grats ¿sab? a l'envista de Campeyas.....

—¿Y vareu sentir?.....

—El xiulet del Comte l'Arnau com atiava'ls gossos, y ells ¡ab uns clapits que feyan! Ho som sentit dugues vegades.

—Pro ben clar ¿eh?

—Mare de Deu, ja ho crech.

—¿Y no us vareu espantar?

—Gota, perque un hom ja ho sab. Lo que'm va fer basarda una nit al anarmen cap a casa, va ser sentir com el comte l'Arnau *passava entre la terra*.

—¿Com s'entén?

—Vaig sentir ¡u..... u..... u..... u.....! una fressa fonda y forta com un terratrémol, que durava una bella estona.

—¿Y ahont devía anar?

—Poch ho sé. El pare ho savía prou, y quan eram maynada'ns ho contava; pro ara no m'en recordi pas.

Era tart y'ns varem haver de despedir. Jo vaig anotar aquestes poques noticies en tres o quatre ratlles, pro confesso que'm varen interessar més qu'algunes de les composicions literaries a propósit del Comte l'Arnau, en les quals hi campeja la fantasía més exuberant. ¡Un qu'ha sentit varies vegades el Comte l'Arnau! Jo hauría pagat qualsevol cosa *per tornarme preocupat* y poder sentirlo quant brunzent com el mateix vent va desbocat rostos avall de la montanya, saltant torrents y cingles, acompanyat dels gossos famolenchs que clapleixen y llops qu'udolen, que no trovant cap pessa de cassa han d'acabar per devorar-lo a ell mateix.

En cambi quan diuhen una cosa vagament, que's veu qu'es una tradició interessant y no'n recordan més qu'algún concepte escaducer, posan la curiositat del preguntador a prova de tortura.

Un de tants díes, tot anant de poble en poble y de más en más, pre-

guntant pe'l ditxós Comte, vaig trovar un pobre vell (1) que'm va dir aquelles quantes coses que tothom sab pe'ls voltants de l'antiga baronía de Mataplana. Res de nou; les meves manyes eren inútils. Per fi, tot arrencantse maquinalment un repeló de l'ungla, 'm va dir enrahonant enforfolat y després de pensarshi molt:

—El Comte l'Arnau volía fer eixir el Llobregat a Sant Joan de Mataplana y com el gall va cantar massa aviat, el riu no va arribarhi; y ara surt per les cingleres de sota Castellar d'En Huch.

No li vaig poder fer fer memoria; ni una sola paraula vaig lograr qu'hi afegís. Pro com era un indici curiós, vaig anotarho literalment y vaig preguntarli'l nom, lo que va inmutarlo, y mitj tremolós 'm va preguntar desseguida:

—¿No dech pas haver fet cap mal jo, dientli aixó?

—No, home, no, al contrari.

—Es que com un hom no sab de lletra.

—No tingueu por; us demano'l nom per saver d'ahont he tret aixó.

—Es que jo poré ser pobre, pro de mal no'n som pa volgut fer may a dingú.

—Aneu en nom de Deu; teniu, y moltes gracies per lo que m'heu dit.

Li vaig donar unes quantes *pesses* qu'ell va cuytar a embutxacarse, y llevantse la barretina, va dirme:—Deu vos ho pach—y se'n va anar fent encara grans protestes de que si ell havia dit tot alló no era pas per res de mal, qu'ell no'l desitjava a ningú.

Ara més qu'allavors continúa intrigantme l'intervenció del gall en l'obra gegantina que's proposava'l Comte de desviar el Llobregat, tradició molt arrelada per tot allí y que sembla indicar que devía ser ab l'ajuda del dimoni que volía fer tombar el riu.

Quan un s'ensopega ab algú que fa afirmacions categóriques y coneix pam a pam els llocs que cita, sí qu'es un goig el pendre notes y el llapis vola sense encallarse, que sembla que fins ell hi pren part per compte propi. Un día vaig anar a trovar a un pagés (2) que savía que de petit anava sempre pe'l plá de Sant Amant; y jo volía aplegar forsa datos del suposat convent.

(1) En Pere Vinyas, de Gisclareny.

(2) El masover de la Barricona, casa qu'hi ha aprop del Ter a menys de mitj camí de Ripoll a Sant Joan de las Abadessas.

—¿Havíau sentit a dir si hi sortia per allí'l Comte l'Arnau?—vaig preguntarli.

—Era 33 anys endarrera, y jo era un bordegassot, que no m'hi parava. Sé qu'hi sortia por.

—¿Por? ¿quina por?

—¡Oh, por! *Podé* sí que'm deyan qu'era'l Comte; pro no m'en recordi pas. Lo que sé es que de nits no hi anavam pas els pastors, ¡encara que's perdés una ouhella! L'endemá ja l'anavam a buscar a punta de día.

—¿Y vos, havíau vist las runas de Sant Amant?

—Estava fart de véurelas..... ¡gran cosa! uns trossos de paret d'uns deu pams de gruixa, feta ab unas pedras ben trifadas.

—Devía ser paret seca feta pe'ls pastors mateixos.....

—¡Sí, prou! De rochs de riu, era; sent aixís que per aquells encontorns tot es pedra calsinar. Prou qu'ho deyan els pagesos: ¡qu'en devía costar de moneda fer aquell convent ab els rochs duts de tan lluny!

—¿Y l'anella de ferro?

—¿L'anella ahont hi estacava'l cavall el Comte l'Arnau? ¡Refumeig! L'havía vista y revista, lo mateix que'l roser qu'encara quedava del jardí de las monjas.

—Per tot arreu n'hi han de rosers.

—Els que vosté vol dir son de pastor, pero aquell era de jardí, ab unes roses ben dobles que feya. Era molt gros y's coneixía qu'era un rebroll qu'havía sortit d'un roser qu'havía de ser molt antich, porque s'en veyia la soca groixuda, groixuda y ben seca.

—Y de la mina per ahont passava'l Comte, n'heu sentit a parlar?

—En som sentit a parlar y hi som estat més de cent vegades. Es ample qu'hi porían entrar dos cavalls de frenta; jo no m'hi havia pas ficat més enllá de duescentes passes, porque era fosch com una gola de llop y sense llum feya *afrenta*.

—¿Cap ahont anava la mina?

—Deyen que per Coll-Pany, un colletet que hi ha entre dos cingles, després cap als rasos de ca'N Coll, cap al Más y cap al pont gros de Sant Joan, anant allavores la mina per sota'l riu, porque com el riu era benehit el Comte l'Arnau no podía passarhi.

Algunes coses més 'm va dir el simpátich pagés y moltíssimes més

en tinch anotades; pro l'espai d'aquesta REVISTA es limitat y la pacien-
cia dels llegidors també.

L'idea que tenia al fer constar algunes notes preses ab la més gran fidelitat, no era fer precisament un article, sino fer veure l'interés que desperta l'aplech folk-lorich; y que concretantse a un punt determinat, anotantho tot metódicament, a forsa d'escriure insignificancies y coses ab el sentit trencat, arriba després la selecció, l'ordenament, el coteig, y substituhint la crítica o si's vol el criteri per l'*imaginació*, pot ferse alguna cosa útil.

En queden moltes de tradicions per arreplegar, que cada día's van perdent; perque'ls carrils al atravessar les boscuries y al foradar les montanyes, espanten als aparescuts, als follets y a les bruixes; al passar ab estrépit pe'ls ponts, no deixen sortir a les gojes a rentarse la roba al riu, y ab la fumera negrosa que llenca la xemaneya enterbolen el cel clar de la poesia montanyenca.

ROSSENDO SERRA Y PAGÉS.

Oracions

El Pare nostre del petit.

El pare nostre del petit,
Deu l'ha fet y Deu l'ha dit;
bon ponent y bon llevant
bones obres comensant.

—D'ahont veniu, Antonieta?

—De la reyna de Tulia.

—Qué hi porteu á les vostres mans?

—Un llibret de Deu.

—Qui us l'ha donat?

—La Mare de Deu.

—Hont ha dit que'l possessiu?

—A les Santes Fonts:

Persignades sou,
posa'l peu al mitj del ratj
veu el cel ennuvulat
Set Maríes á coronar
set infants a batejar.

—Qui será'l padrí?

—San Martí?

—¿Qui será la padrina?

—La Verge María.

Ay, mare la meva mare!
Aquesta nit he somiat
un somni de gran vritat,

que tenia'l cap coronat
de setanta dos espines.
Veritat será, la mare.
Veritat será, la filla.
Veritat será
qui aquet pare nostre dirá
quan al llit se ficará,
l'aigua no li podrà negar,
l'infern no podrà cremar,
las portas del cel les trovarém obertes
á l'hora de la nostra mort. Amen.

Oració que será resada al tocar les hores:

Ave María puríssima.
Un'hora menos de vida:
Un'hora menos pera alabar á Deu.
Un'hora menos pera donar compte á Deu.
O Cena blanca
rosa florida,
beneyta siga
la Verge María.
Senyor no permeteu que jo visqui
ni mori en pecat mortal. Amen.
Santa Eularia—Ora pro nobis.
Santa Eularia—Ora pro nobis.
Santa Eularia, pregau per mi
fins á l'hora que tinch de morir.

Alabada siga l'hora en que Nostre Senyor y María Santíssima s'en
pujaren en cos y ánima al cel.

*Oració pera esser resada á les 9 hores del matí y á les 2 hores de la tarda,
aixó es, après esmorsar y après dinar.*

Gracies os donem, Senyor,
tota vostre companyia,
de lo pa de cada día

que'ns doneu ab tant d'amor.
Vos sou nostre Redentor
en cel, en gloria y en vida,
diu lo pare que'ns convida
solsament per corporal
y també lo espiritual;
aixís la boca'ns doneu
pera bons oficis tan rics,
per bons joves grans y xics
totes les gracies.—Amén.
Per bons joves suplicau,
per bons medis hi posau,
per Nostre Mare María
poderosa y lliberal
en aquesta taula está
lo cos sempre corporal,
tan com Deu nos dará vida
el cor ne será cumplida.

O pare y senyor
dels bons y dels mals,
qu'estau en lo cel
quan lo cel fa
la taula parada,
respecte al altar.
Diu el senyor regne
qui ha rebut el pa.
Diu el pare nostre
quan celestial
el cor s'ha de rébrer
si es culpa ó pecat
ó quin dolor te,
dolor y pesar;
á n'el mateix punt
ja m'es perdonat,
pera mi perdó,
jo perdó us demán

a n'aquesta vida
y á l'altre passar.
O Santa María,
Mare universal,
pregau per nosaltres
qu'en pecat n'estám.
Are y á la hora
qu'estem esperant
de la nostre mort
Deu sab quan será.
Deu nos la doni bona
per quan arribará.

(Aquí's resen un Pare nostre, un ave María y un Gloria Patri.)

Aquet pare nostre—aquesta Ave María,
aquet Gloria Patri—aquestes gracies,
qu'havem dites—sigan oferides
y presentades—a vos Senyor.
A María Santíssima—os donem gracies
infinides—de les mercés
que tenim rebudes—de la vostre santa ma
que'ns heu dat—pera dinar (ó esmorsar)
vullaunos dar—pera sopar (ó dinar)
de cada día—d'ací en enllá.
Provehunos Senyor—la vostre casa
de pa y de vi—de bona part
de cristiáns—y de cristianes
del paradís.—Amen Jesús.

Bon repós y bon remey prenguen totes les animetes del purgatori y les nostres quan hora sigui. Amen.—Bon repós prenguin y bon profit ens fassi.

Oració que será resada al ficarse al llit.

Santa María gloriosa—Mare de Sant Agusti,
us encomañ la me'ánima—que jo m'en vaig á dormir.
Que me la confesseu—que me la estremuncieu,
que me la ajudeu—á ben morir.

A Deu m'encoman—al àngel Sant,
á la flor del Criador
San Ramón de la Roda,

que'ns gardeu de tots los dimonis, de víurer y morir en pecat mortal. Amen.

San Cristo al cap—San Cristo al mitj,
San Cristo als peus—San Cristo per tot lo llit.

—
A n'aquesta cambra'm fico,
quatre cantóns n'hi ha;
un àngel á cada banda:
l'un se diu March—l'altre Mateu
quatre evangelistes—al devant de Deu.

Quan un infant es mès al llit, son pare li diu:

Angelet de Deu—fillet meu,
dorm y reposa;
no tingas por de cap mala cosa;
si alguna cosa mala't vol tocar
l'Angel de la Guarda't guardarà.

Oració per quan fa una tempestat.

Válgam el Sant Nom de Jesús,
válgam el Sant Nom de María,
l'amor del Esperit Sant.

A honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat, Pare, Fill y Esperit Sant.

Sigui home ó siga dona
qui ens vulga mal,
qu'aquesta tempestat
s'en vagi al fondo del mar.

A honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat resarem tres parenostres, tres aves Marías y tres Gloria Patris.

Oració pera retrobar les coses perdudes.

Elena, Elena, filla de Reys y de Reynas,
Vos que á Betllem anareu als apóstols encontrareu
Judas ne diguereu; la corona de Cristo,
els tres claus de Cristo, la creu de Cristo;
aneu á la montanya de Montagut,
allí ont hi ha tanta multitud,
Cava y cavareu, y allí encontrareu
la Creu de Cristo, els tres claus de Cristo,
reclameu á Sant Constantí, que va venir.
La batalla del cor de Santa Elena
que'm fassa trobar lo que hi perdut.

La Santa oració pera guarir la disipel·la, la qual será resada tres vegades seguides oferint tres Pare nostres, tres Aves Maries y tres glories, a honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat, Pare, Fill y Esperit Sant.

Nostre Senyor n'es nat
Nostre Senyor ha plorat,
Nostre Senyor ha mamat,
Nostre Senyor ha estimat,
Nostre Senyor s'es mort
Nostre Senyor ha ressucitat.

Nostre Senyor y San Pere
van de camí y carrera,
trovan un mal estrany,
un mal parany,
un vent roig,
una dissipel·la,
un disipel·lat.

A honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat, que la dissipel·la de ..... se guareixi ben aviat.

A honra y gloria de les tres persones de la Santísima Trinitat. (Aquí un pare nostre, un ave María y un Gloria.)

Santa Magdalena Sagramentada
Ens il·lumini nostres enteniments.

La Santa Oració pera guarir el mal del ventre ab la explicació de com fou treta aquesta cansó.

Vet'aquí qu'una vegada, un pobre mendicant s'aixoplugá en una casa casa rica. Quan la senyora'l vegé, li'n diu:—¿Qué vols aquí, home brut? El mendicant digué:—Si'm volguessiu aixoplugar per una nit, Deu vos ho pagaria.—Ves, ves, home brut, que'l meu marit te molt mal del ventre y no podem aixoplugar.—Si aixó feu, no sereu ben vistos de Nostre Senyor.—Vesten, vesten, home brut.—Si'm deixesseu quedar, guariria'l mal del ventre de vostre marit.—Servents y serventes, treyeume aquest mendicant d'aquí.—Servents y serventes el tragneren.—Marit meu, marit meu ¿qué't fa'l ventre?—Me fa un dolor fort que no se hont m'estiga.—Are mateix un home brut demanava aixopluch, y jo l'he fet créurer. Pera que'l deixés quedar me prometia que't guariria del mal del ventre.—Muller meva, muller meva, feslo venir, que aquest home m'ha de guarir.—Servents y serventes, aneulo á cercar.—Díu la mestressa que vingau.—Mestressa, ja soch aquí; doneume llit pera dormir, qu'estich aclaparat de son.—El fan dormí en un recó tot plè de palla molla. La Senyora no s'ho vol créurer qu'ell puga guarir al marit seu.—Muller meva, muller meva, fes pujar al mendicant.—¿De quin mal patiu, Senyor?—Pateixo del mal del ventre. (Are ve la Oració: el mendicant la digué tres vegades, resant un Pare nostre, un Ave María y un gloria cada cop):

Detrás de la *Esquina*
nasqué nostre Redentor,
á disgust de la Senyora
y molt á gust del Senyor.
Llit mullat y poca palla,
á terra caiga'l mal del ventre

de ..... á honra y gloria de les tres Persones de la Santíssima Trinitat, Pare, Fill y Esperit Sant.

El Senyor ne fou guarit, y'l pobre mendicant era Jesús.

Oració pera guarir els talls.

Tall ✂ fet
Tal ✂ dit
Sigas tan aviat guarit

com las llagas ☩ de Nostre Senyor
Jesucrist

en honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat, Pare, Fill y Esperit Sant, tres vegades seguides, y un Pare nostre, un Ave Maria y un gloria cada vegada.

La Mare de Deu de la Salve Amen. — Oració.

Vos que sou al monument
adorant la vera creu
adolsament l'adorau,
adolsament l'abraseu,
ay del meu cor fi
vos m'en deixondeu.
Tota la nit hi somiat
un somni de veritat,
un somni molt d'amargura:
qu'estaveu pres y lligat
al arbre de la Vera Creu.
Vostres preciosos peus
son clavats á la Vera Creu;
vostres precioses comes
la sanch va á rames á rames;
vostres preciosos jonolls
la sanch va á dolls á dolls;
vostre preciós sant ventre
per la fe de Santa Tecla;
vostre preciós costat
de llanses n'es travessat;
vostre preciós Sant pit
per la fe de Jesucrist;
vostres precioses espatlles
son estades assotades,
pera mi son maltractades;
vostres precioses mans
son clavades ab dos claus;
vostre preciosa boca

de fel y vinagre tota;
vostra preciosa cara
de escupina y bofetada
n'es estada maltractada;
vostres preciosos ulls
nit y día están plorant
per mas culpas y pecats;
vostre preciós Sant Cap
de setanta y dos espines
n'es estat encoronat;
tot aixó la mevá mare
n'es morta en gran veritat.
Qui aquesta oració diría
tres vegades cada día,
al infern no's veuría
y rey de la gloria que hi faría;
que hi farem nosaltres
si á Deu plau. Adeu la Mare de Deu. Amen.

Oració pera la Confessió.

Senyor, ¿cóm me posaré
á n'als peus del confessor?
Daume llágrimas, Senyor,
que jo'm puga confessor
ab un verdader dolor
de contrició,
quan el confés me dará
la santa benedicció;
donémela, Senyor, del cel estant,
perque la mía ánima siga perdonada
de tota culpa, y després
puga rebre'l sagrament
de la Puríssima Hostia. Amen.

Oració que la vella María Angela Canyamera deya al llevarse del llit.

Nom de Deu me llevaré,
la Verge María saludaré,

que'm dongui lo que li demanaré,
l'Amor de Deu primerament,
l'Amor ingrata tota la gent.
Deu nos dongui tan bona companyia
com Sant Josép y la Verge María
quan van fer al fill de Deu
dintre del ventre sagrat
de la humil Verge María.
Gracies á Deu que així sia.
Diguem un pare nostre y un ave María.

*Oració Santa pera guarir del mal de lloamat, que serà resada tres voltes,
dihent un Pare nostre, un Ave María y un gloria patri cada vegada á
honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat, Pare, Fill
y Esperit Sant.*

Sant Mauri y Sant Martí,
tots dos van per un camí;
ja n'encontran Sant Bernat,
—Bon Bernat, qué fas aquí.
—Senyó, estich mal de llumadura.
que no'm puch tení.
—Cúral, Mauri.—Cúral Martí.

Que la llomadura de ..... se curi ben aviat, á honra y gloria de les
tres persones de la Santíssima Trinitat, Pare, Fill y Esperit Sant. ✠
Pare nostre .....

Oració pera las perlas dels ulls.

Perla feta y desfeta
en nom de Deu y de la Mare de Deu
que t'arrenquis de soca y arrel.

A honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat, Pare,
Fill y Esperit Sant.
Pare nostre.

Oració pera guarir e mal de coll.

Nostre Senyor, San Bernat y San Silvestre
tots tres van per un camí,
encontran San Pere
de cap á una pedra.
—¿Pere, qué fas aquí?
—Sempre estich mal de buturnóns
y de mal de coll que no'm puch pas tenir.
—Pere, posa'ls dos dits á n'aquí.

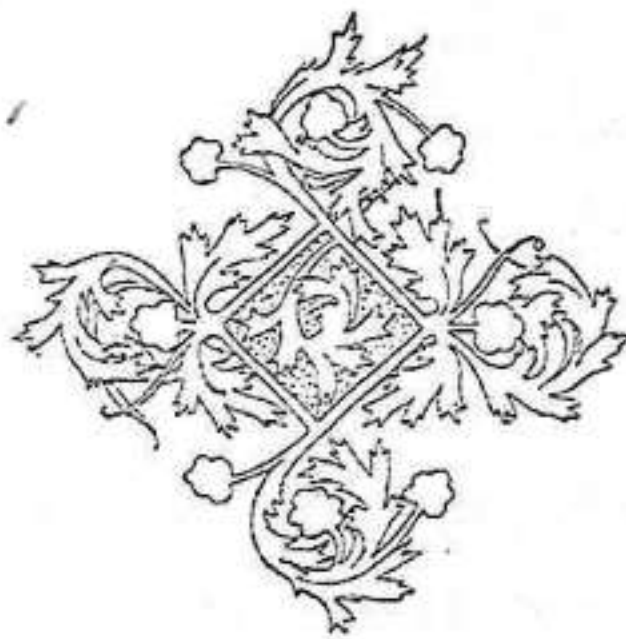
Que á honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat,
Pare, Fill y Esperit Sant, que'ls buturnons y'l mal de coll de ..... se curin
aviat.

Oració pera guarir la cremadura.

Isop va al bosch,—Isop crida;
Jesús li respón:—¿Qué tens, Isop?
—Senyor, he caigut al foch,
—Aixecat, Isop.
Signat y persignat fins á la cintura,
que no tiri avall aquesta cremadura.

A honra y gloria de les tres persones de la Santíssima Trinitat, que'l
mal de cremat de ..... se curi ben aviat. Pare nostre.

Trameses per FRANCESCH PUJOLS.

Els dos estels d'or

Rondalla popular que'm contá Na Soledat Maroto v Moxo

Axó era y no era, bon viatge fassa la cadenera.

Hey havia un pobre carboneret que tenia tres filles més belles que un sol. Una nomia Margalideta, l'altre Catalineta y l'altre Roseta.

Un día que'l Rey se'n era anat a cassar, allunyantse de sos companys arribá cassant, cassant, darrera la barraca del carboneret al temps que les tres filles assegudes devora'l portal de la barraca, feinetjant y prenguent el sol, tenien aquesta conversa:

—Si jo'm casava amb el Rey, deya Na Margalideta, faria una pasturada de pa tan grossa y tan grossa, que bastaria per mantenir en temps de guerra tots els ezcercits del Rey.

—Si jo'm casava amb el Rey, deya Na Catalineta, faria una telessada de roba tan grossa y tan grossa, que bastaria per vestir en temps de guerra tots els ezcercits del Rey.

—Y si jo'm casava amb el Rey, digué Na Roseta, tendria dos infants, un nin y una nina, amb un estel d'or a n'el front.

El Rey, que badava un pam d'orelles quan les sentia, se plantá devant aquelles tres jovenetes y digué a Na Roseta:

—Amb tu'm tench de casar.

Quan les altres heu sentiren, tengueren una enveja que les roegava.

El Rey aná a demanar la atlota a n'el carboneret, el qual no hey cabia de goix y alegría.

El Rey se cuidá de fer tot el preparatiu p'el casó y quan estigué tot arreglat se va fer el vale Deu. Ja n'hei hagué d'ast y olla; no recordaven

el vells haverne vistes cap may de noces tan bufarelles, ell duraren un mes menjant y ballant.

El carboner dexá les eynes del seu art y amb les demás filles fadri-nes, per manament real, passá a viure a n'el palau de Na Roseta.

Encare menjaven pa de noces, encare no feya mitx any que eran ca-sats, quan el Rey moro va moure guerra a n'el Rey cristiá y aquest, a devant de sos ecsércits, no tengué més remey que dexar sa esposa y anar a n'el camp de batalla a defensar sos estats.

Devés dos anys durá la guerra y el primer any del casament la Reyna tengué dos infants, un nin y una nina lo més hermosos y agraciats que s'hagués vist may, y lo pitjor amb un estel d'or per hom a n'el front.

Les dues germanes teníen una enveja que les consumía, y a fi d'elles poder governar escrivieren a n'el Rey que la Reyna, la seua esposa, havia tengut dos gatons.

El Rey quan tengué la carta, quedá de pedra, y més cremat que un doblé de mistos escriu a les seves cunyades que matin els dos gatons y tanquin la Reyna dins una cambra a fi de que no veja pus la llum del sol.

Les cunyades tengueren calius dins les sabates per fer cumplir tal orde. Tencaren la germana dins una cambra y els dos bellíssims ninets los posaren a dins d'una barqueta ben acondicionada y la tiraren al riu que passava banyant les parets del palau real. Y les dues belitres reyen y folgaven dins el palau, com si fossen reynes y senyores.

La barqueta amb els dos ninets comensá a moures amb la corrent de les aygues y a corre riu avall. Xuxí s'aturava enredada pels batzers de la vorera, més tart se capficava sense afonarse dins una cayguda d'aygues o feya'l molinet dins qualche gorch que trobava a son pas; are anava amb sa proa a devant, are a darrera o qualche pich caminava de costellam; are feya vía, are anava tan a poch a poch que semblava que no's movia.

Després de navegar una nit per dins el riu, arrivá ja sol alt a devora un molí d'aygua. El moliner que ve venir la barqueta desde lluny, quan va afinar que no duya ningú que la menás mogut per la curiositat de sebre que hi haurá dedins y a fi de que no quedás aplastada per les ro-des del molí, ja es partit a sortirli a camí ab una corda a la ma per atu-rarla. Quan es aprop de la barqueta, fa un llas a la corda, li tira, la aplega, la acosta a la vorera, la destapa, y quina fou la seva sorpresa al notar que

dins ella hei havia dos infants més axerits que l'auba y ab un estel d'or a n'el front de cada un.

Justament ell no tenia cap infant, y més content que un pasco los se'n du a mostrarlos a sa dona. Aquesta los rebé amb grans mostres d'alegría, volgué criarlos per conte seu, y després d'haverlos donat a dida los tenia a n'el molí fentlos anar a la escola de primeres lletres.

Un y altre eran molt aplicats y tan aprenents, que els seus condexebles los tenian una enveja del dimoni.

Per axó els-e cobreren aversió y los tiraven en care que no conexien els seus propis pares.

Quan els dos estels d'or saberen lo que per ells era desconegut, determinaren un dia dematí, en lloch d'anarsen a la escola, pendre'ls atapins y anar a cercar els qui'ls havian posat a n'el mon.

Axís heu feren. Un dia de matinada, sense dir res a n'el moliner y la molinera, ja li han estret riu amunt, riu amunt. P'el camí trobaren una dona vella qu'ere bruja, y aquesta, quan va esser aprop, los digué:

—Ninets, me voldríau fer un poquet de caritat per amor de Deu.

Com ells tenien tan bon cor, li donaren el pa que duyen diguentli:

—Jau; vetaquí'l nostro berenar.

Aquella bruixa, quan ve tal generositat, se treu de dins la butxaca un serró fet de pell de mox y los diu:

—Bells ninets; vetaquí aquest serronet en canvi de lo obsequiosos que heu estat amb mí. Quan no tendréu doblers, no heu de fer més que dir:

— Per fat y fat que la mía mare m'ha comanat y un punt més que lo que are diré sia veritat. Que aquest serró estiga ple de dobles de vint. Y de seguida s'omplirà de dobles de vint redones y cantelludes. En haverles acabades tornau a dir les matexes paraules y no vos mancarán dobles may.

Se donaren mutuament les gracies y un a Deu siau, y cadascú seguí'l seu cap de vent.

Camina caminarás, En Joanet y Na Roseta, que aquests eran sos noms, arribaren a la ciutat ahont havian vist la primera llum.

Tresca per un vent, tresca per l'altre per veure la ciutat, arribaren a n'el palau del Rey, que ja havia vengut de la guerra. Quan veren aquell palau tan hermós se digueren mutuament:

—¿Que'n feim un d'igual y a n'el seu enfront?

—Fassemlo, contestaren tots dos.

Posen ma a la obra y al instant a devant ca'l Rey ja hi veren un sens fi de carros que traginaven a te qui te tota casta de material, pedres comunes, mitjans, pedreny de Santanyí y marbres de tota casta; guix, cals, grava, cordes, ternals, torns y tots els arreus que s'han de menester per comensar y alsar un palau. Tot ademés furniguetajava de picapedrers, manobres, fusters, ferrers y escultors, cadescú ocupat en la seva feina y ala per envant. Primerament senyen l'edifici, llavors fan els fonaments que amb un vol surten de la terra y al cap de poch temps ja'ls veuen créixer com una carabassera; ell en menos d'un any ja va estar parets y finestres fetes, teules y portes posades y sales llestes y enmoblades.

Una vegada que'l palau dels dos estels d'or estigué acabat, allá fixaren la seua morada. Després de fer algún temps que hi vivien, sortiren En Joanet y Na Roseta, a passar el capvespre a la magnífica galería que tenia'l rich casal a la part de ca'l Rey. Aquest afiná el jovenets amb un estel d'or a n'el front y se va mal pensar.

Tant y tant quedaren dins la imaginació del Rey aquells dos jovenells, que no mes frissava de que arribés la hora de sortir a la galería per véurelos y entaular conversa amb ells.

Les germanes de la Reyna, que ja s'en havían temut, per por de que el Rey no arribés a afinar les trapasserías d'elles se posaven geloses y tot ficades de taranta li deyen:

—Que tan de mirar senyor Rey, ell li sortirán els ulls.

Tanta rabia'ls arribá a fer, que anaren a contractar una bruja perque llevés d'enmitx aquells dos jovencells.

La bruja se'n va un día a ca'ls dos estels d'or y, quan se va topar ambs ells, vegé que eran aquells dos ninets que feya anys amb tanta caritat la havien socorreguda; en lloch de ferlos el més petit mal los demaná si li volien mostrar el palau per veure si li faltava res per esser com el del Rey.

Amb molt de gust li varen mostrar primer la casa y llavó baxaren a n'el jardí, y després d'haverlo corregut tot, les va dir:

—Si voleu que'l vostro jardí sia en tot y per tot com el del Rey, es necessari que a dins el saferex hi poseu aygues brillants.

—¿Y aont trobarem tot axó? li demanaren els dos estels d'or.

—A n'el jardí de les montanyes d'*irás y no tornarás*.

—¿Y ahont son aquestes montanyes?

—Preniu pel camí de llevant y no vos atureu fins que les hagueu trobades. A la entrada, afegí la bruja, hi trobareu la bruja d'aquelles montanyes, asseguda damunt un romaní, que estarà filant un vell negre, y li direu: «m'envia la bruja de la capital perque del vostre hort m'obrigueu el portal.» Ella'l vos obrirà, pero heu de fer molta via perque se torna tancar al cap de poch temps, y, si no heu sortit abans de tencarse, no'n podreu sortir. En ser dedins veureu moltes classes d'aigua, y heu de pendre la més bruta y terrosa.

En Joanet un die sol ixent partí en la direcció que la bruja li havia senyalat. Camina caminarás, arribá'l decapvespre a de les montanyes d'irás y no tornarás.

Va veure una altíssima portalada feta de roques, unes portes que consistían amb dues penyes colossals que s'obrien y tancaven, y no molt en fora, demunt un florit romaní que estava ajegut en terra pero que era de gros com un garrover de cinquanta anys, la gran bruxota mostatxada que filava un vell de llana negra, com una garba.

Desseguida que la bruja afiná En Joanet, li digué:

—¿Quin senyal per aquí, bon atlot?

—Cerch aygues brillants, y la bruja de la ciutat m'ha enviat aquí, donchs m'ha dit que dins aquest jardins n'hi havien.

—Qui mal te vol, aquí t'envia. No res; suposat que la meva germana de ciutat t'envia, te diré lo que has de fer. Veurás aygues clares com el llum, de negres com la mascara, de blanques com el cel, de brillants com a gotes de rouada, de blanques com la neu y de brutes y fangoses com les d'una torrentada. Prenne d'aquestes si vols que't vaja be.

Axí ho feu En Joanet. Entra per mitj d'aquells dos altíssims penyals, penetra dins els jardins, tresca per un vent, tresca per l'altre, va topar primer amb unes aygues, llavó amb les altres just y fet com li havia dit la bruja. Finalment troba les brutes y fangoses, afica un canti que duya aposta dins el safreig y apenes lo va haver umplit, quan toca el dos de cap a n'el portal. Les portes encare no s'havien tencades del tot, pero hey faltava poch ferm. Que fa ell, passa de costellam y ja es defora. Com no va trobar la bruja montanyenca, no l'hagué de despedir. Torná prendre els atapins y de cap a la ciutat s'ha dit.

El cap d'algún temps torná la bruja a n'el palau dels dos estels d'or,

no per cumplir l'encàrrech de les cunyades, sino per veure si los faltava qualque cosa a n'el palau per esser com el del Rey.

El torná recorre tot, y després d'haverlo recorregut los digué:

—Si voleu que'l vostro palau sia igual a n'el del Rey, es necessari que hey poseu en mitj del jardí un arbre que faça tota casta de fruit.

—¿Y ahont el trobarem? digué En Joanet.

—A les montanyes d'*irás y no tornarás*.

L'endemá dematí va esser partit de cap a les montanyes. Arriba posta de sol, troba la bruja a n'el matex lloch que li trenca al devant, diguentli:

—¿Qué cercas, Joanet?

—Vench a cercar un reboll del arbre que fa tota casta de fruit.

—Idó, mira, no t'aturis, que no podrás sortir; si'l te'n vols dur, has de tellar un tany del abre més revescós y lleix que vorás.

Axí ho feu. Entra, afina un abre que semblava que tenia morbo, en ses crescudes de dos dits, fulles clares y arrufades y d'espés brullim. En cull un esquex y ja es partit. Arriba a ca seva, el sembra y's convertex en l'abre el més ramut y esponerós y de més toná que una aufabaguera a n'el mes d'agost. Ell amb un vol se convertí amb un abre de tan espessa ombra que'l sol no'l podia atravesar. Cada any carregava de més fruyta que un lladoner de lladons. Tota casta de fruyta penjava de les rames; allá hey haurieu vist peres, figues, taronjes, pomes, etzeroles, gínjols, cerves, prunes, nesples, reims, codonys, dátils, mores, aubercochs, figues de moro, cireres, melicotons y metles, amb una paraula, tenia tota casta de fruyta coneguda a n'el país.

Passat algún temps la bruja torná comparéixer a n'el palau. En Joanet y Na Roseta ja tenia una vintena d'anys. Volgué veure'l jardí, y quan le hi mostraren digué:

—Per esser semblant a n'el del Rey, hauria de tenir una áliga real.

—¿Ahont ne trobaria? digué en Joanet.

—A les montanyes d'*irás y no tornarás*.

Al endemá dematí partí En Joanet de cap a les montanyes altre vegada, per veure si duria una águila. Abans d'anarsen digué a sa germana:

—Si veus que no torno, vina a cercarme.

Partí de dellá y al ser altre volta prop de les montanyes la bruja, que acabava de filar un muxell, li digué:

—¡Hola, Joanet! ¿que't falta res mes?

—Vench a cercar un águila real, perque sols aquest animal me manca per tenir el meu palau igual a n'el del Rey.

—Mira, no fasses molt de temps, pren l'animal més lleix que trobarás y dulten.

En Joanet recorregué totes les grans aucelleres del jardí. Allá vegé gorrions, busquerets, ulls de bou, britsacs, cadernereres, ferrericos, pinsáns, gafarrons, verderols, canaris, passarells, métleres, pásseres, cucullades, sól-leres, capseriganys, puputs, mussols, torts, enganapestors, trencapi-nyons, furmiguers, xoriguers, ólibes, guátleres, perdíus, cegues, titines, terroles, couasrotjes, rossinyols, tudóns, tórtores, coloms, satxos, fuells, felcons, miláns y molts altres, y dins d'una gabia tota sola una águila real. Aquex die no va sortir de seguida, perque justament els habitants d'aquelles montanyes feyan una gran festa, y'l ball estava de lo més ences. En Joanet s'embadalí mirant ballar y quan volgué sortí no trobá el pas de la montanya.

No's va enutjar molt per xo, perque entre la festa, fruita en gran y la esperança de que vindría la seva germana, ja veyá que no romandría allá dedins per sempre.

Sa germana, quan ve que En Joanet se torbava més que les altres vegades, sortí de cap a les montanyes. Na Roseta troba la bruja asseguda damunt el romaní y li pregunta:

—¿Germaneta, no hauríau vist el meu germá?

—Si vols trobar el teu germá, espera una mica; are s'obrirán les montanyes, el cridas, sortíu depressa y vos n'anau abans de que's tornen tancar.

Axí ho feu. Na Roseta entra, crida'l seu germá y aquest compareix amb la águila, prenen portal, y cametes me volguen de cap a ca-seva.

Allá vivien plegats, quan el Rey volgué veure aquell palau tan semblant a n'el seu.

Se n'hi va, toca, y qual no fou la sorpresa dels dos germans al veure que era'l Rey en persona que'ls venía a visitar.

El Rey los saludá y los digué:

—Vench perque'm mostreu'l vostre palau.

—No hi ha inconvenient, digueren ells, perque está a la seva disposició; pero hi ha que dir una cosa, que avuy ha de quedar amb noltros a dinar.

—Quedaré a dinar amb voltros si'm prometéu venir a dinar un die a n'el meu palau.

—També vendrem.

Li mostraren el palau per tot y quedá molt admirat quan ve que no hi faltava un amen per esser ben igual a ne'l real.

Quan hagué vist el palau, hi diná y després digué.

—Demá vos esper a dinar a ca-vostra, y se'n va anar.

En Joanet y Na Roseta, com de costum, devallaren el decapvespre a passetjar pel jardí, y quan foren aprop de la gabia aont estava l'águila, sentí En Joanet que aquesta'l cridava diguent:

—Joanet, o Joanet, escoltam que t'he d'avisar.

—¿Qué vols? li digué En Joanet.

—Se, respongué l'águila, que demá anau a dinar ca'l Rey. Estauvos alerta, que vos darán verí dins el menjar.

—¿Com heu hem de fer idó?

—Si no voleu morir, fareu lo que vos diré. Me'n duís en la vostra companyía, y he de dir: «Senyor Rey, no menjarem res si no vol que aquesta águila menj amb noltros.» El Rey hey consentirá. No menjeu res abans de que jo no en haja provat; en haver provat el plat, si hi ha verí cantaré y si no n'hi ha no cantaré. Jo moriré enverinada, y per tornarme a la vida heu de bollir de totes les fruytes del abre que'n fa tota casta amb aygues brillants y reviscolaré si amb aquexa ayga bullida me'n rentau'l cap. En haver dinat vos mostrarán el palau per tot menos per una cambra sempre tancada, y hey heu de voler entrar.

Axís heu feren. A l'hora senyalada anaren a n'el palau del Rey. Aquest quan los ve amb l'áliga los digué:

—¿Per qué manau aquest animal?

—Senyor Rey, digueren els dos estels d'or, no menjarem ni beurem si no mos dexa tenir aquesta águila amb la nostra companyía. Estam avesats a ferho axís y no mos ne volem desprendre.

—Ala idó, digué'l Rey, heu farem axís sols per donarvos gust.

El temps que acabava de coure'l dinar, el Rey los fe seure una estona fins que va entrar un criat y digué la frase sacramental:

—Senyors, quan tengan gust.

S'assegueren a la taula, y en mitj d'En Joanet y Na Roseta hi posaren l'águila real.

Apenas comensaren a dinar, quan l'águila començá a dir ab veu clara:

—¿Com es posible que una *ninya* tenga dos *gatones*?

Les germanes de la Reyna, quan la sentiren tornaren més vermelles que un pebre de sirereta. Per axó més ulsurades que una cayera de beyes que la punyen quan te poll, digueren:

—Y are ¿qué diu aquest animalot?

—¿Com es possible, torná a dir l'águila, que una *ninya* tenga dos *gatones*?

Quan la tornaren sentir, més cremades que un doblé de mistos, digueren:

—Quin oy que mos fa aquest animalot; duylo vosné d'aquí, que no podem aguantar pus, deya una.

—Jo m'acubaré si no'l vos ne duis, deya l'altre.

Y l'águila no's cansava de repetir:

—¿Com es possible que una *ninya* tenga dos *gatones*?

—¡Xoó! fora, animalot del dimoni.

Mentres deya axó, una d'elles anava a enteferrar amb el cuyarot damunt el cap de l'águila un bon sordonay. Mes el Rey digué:

—Xau fer l'animal, que no fa mal a ningú; que diga lo que vulga.

Entre crits de les germanes y *gatones* del animal, arribaren molt en-avant del dinar. Els dos estels hi anaven molt alerta a menjar res que abans no hen hagués tastat l'águila.

A la fi dugueren un plat de menjar blanch; l'águila pega espipellada y veuen que canta y torç ell coll. Amb lo truy que s'armá llavó, ningú pus menjá d'aquella vianda.

Els dos estels d'or manaren a n'els criats que s'enduguessen l'águila a n'el seu palau y li untassen el cap amb ayga brillant, bullida amb la la fruyta del arbre del mitj del jardí.

Axí heu feren y torná a reviure.

Quan hagueren acabat de dinar, En Joanet y Na Roseta demanaren a n'el Rey si los volía mostrar el palau.

El Rey hi va consentir. Los mostrá per tot, menos una habitació que tenia pintats damunt la porta dos estels d'or. Com l'águila los havia dit que si no'ls obríen les portes de dita habitació demanassen amb empenys per entrarhi, manifestaren víu interés en veure aquella cambra.

Obren aquella dependencia, entren dins ella y apenes la Reyna veu

aquells dos joves amb un estel d'or per hom a n'el front, quan los conex per sos fills encare que no'ls hagués vist may. S'aferra a ells y no'ls podien desfer de besades.

El Rey, com va veure axó, volgué sabe'l benifet del tot. No hi hagué mes remey que contali lo que passava. El Rey quan va veure la traydoria d'aquelles germanes y la ignoscencia de la Reyna, va manar que aquesta tornás a ocupar el lloch que li corresponia, y les mallengues de cunyades varen ser fermades a les coves de quatre cavalls y moriren destrossades.

Y el Rey, la Reyna y sos fills, en salut y gracia.de Deu, visqueren plegats molts d'anys y encare son vius si no son morts.

MIQUEL GAYÁ Y BAUZÁ, PBRE.

Palma 10 de janer de 1904.

Oracions

Per quan se trova un cementiri:

Deu vos guard ànimes totes;
Dalt del cel nos trovem totes.
A l'hora de nostra fi
Totes pregaréu per mí.

Al alsar l'Hostia:

Jo vos adoro cos preciosíssim
Nostre redemptor Jesucrist;
Foreu digne sacrifici,
Per la redempció de tot lo mon. Amén.

Al ficar-se al llit:

Angel de Deu,
Vos custodi meu,
A qui só encomanat
Ab celestial pietat,
Nomenaume,
Regiume,
Guardaume,
Y defensaume
En aquesta santa nit. Amén.

Al despertar-se:

Angel de la guarda,
Dolsa companyia,
No'm desamparéu
De nit ni de día,
Tant si estich sola
Com en companyia;
A vos m'encomán
Y á la Verge María.
Quan me llevi,
Quan me desperti,
Angel de la guarda
Siga sempre ab mí.

Al trovar-se una creu pe'l camí:

Creu santa, Creu digna,
Lliureunos del esperit maligne;
Quan lo dimoni'm vulga tentar,
Creu santa, vulla'm guardar.

Per guardar las casas del foch:

Venturosa Santa Lena
Venturada, benhaurada,
Guardeu a n'aquesta casa
De foch y de flamarada:
Que'ls mals ayres may no hi entren
Y que lo foch may hi prenga.

Per treure ànimes de pena:

Angelina gloriosa,
mes val ciri qu'una rosa.
Ne baixa un àngel del cel,
Pastoret lo rey del cel.
Ja li'n donan lo bon día;
Ab los ferros dels judíos

Lo varen crucificar.
Setanta dues espines
al cap li varen clavar.
Ab setanta dos espines
son front varen coronar.
Sant Martí per sa dolor
Porta manto de color;
Los que cantan a l'iglesia
Portan corona de cera;
Los que cantan dalt del chor,
Portan coroneta d'or.
Qui aquesta oració dirá
Tots els divendres del any,
Treuré un'ànima de pena
Y la seua si está en treball.
Qui la sab y no la diu
Lo seu cor está catiu;
Qui la sent y no l'aprén,
Deu n'hi fa recordament. Amén.

Per salvar-se dels llamps:

Santa Bárbara va pe'l camí
L'angel de Deu l'encontrí.
—Angel de Deu ¿qué fas aquí?
—M'hi estich y m'hi vull adormir.
—Angel de Deu no ho fasses pas
Que'n venen tres núvols mals
Un de trons, un de llamps
Y un de mals espants.
Agáfals y tírals
Mes avall de la corona d'espines,
Que no sentin cantar gall ni gallina
Ni sanch de criatura viva.
Aquesta oració's dirá
Y tres días y tres nits
Cap llamp vos podrá tocar.

Per demanar perdó d'una mala paraula:

Perdonaume, Jesús meu,
Del blasfemi y mal parlar
Y feu que vostre sant nom
Per tothom sigui alabat.

Per quan passa un combregar:

Ara passa'l Sagrament
Que va a veure un cos present,
¡Alabat sía'l Santíssim Sagrament!

Per lliurar-se del dimoni:

Sant Antoni nat de Deu:
Vos que sou confessor meu,
Confesseume la meva ànima
Comenàumela be a Deu
Y guardeume d'aquet foch
D'aquet foch tan rigorós,
Guardeunos del dimoni tormentós.

Al combregar:

Senyor: jo no so digne
De vostra Divina Majestat
Dintre de mon interior;
Tant solsament digueu una paraula,
Será feta santa y salva
La meva ànima.

Oració de nenes:

Verge Mare de Deu,
M'ofereixo per filla vostra
En honra y gloria de la vostra puresa;
Vos ofereixo los meus ulls,
Les mías orelles,

La mía llengua,
La mía boca,
La mía paraula vos ofereixo,
Que no diga may mes
Cap pecat mortal. Amén.

Al donar la bona nit per anar-s'en al llit.

Bona nit pare y mare
Y tota la companyia,
A Deu m'encomano
Y a la Verge María;
A tots los sants y santes
Del paradís celestial. Amén.

Al anar-s'en al llit.

En nom de Deu m'en vaig al llit,
En nom de Deu me llevaré,
Set àngels hi trovaré:
Tres als peus, quatre al cap
La Verge María al meu costat
Que'm diu: X (el nom que sigui) reposa,
No tingas por de cap mala cosa,
Si cap mala cosa hi ha,
La Verge María te l'en treurá.
Si cap mala cosa hi havia
La Verge María te l'en treuria.

(Variant recullida à Ripoll).

Al ficar-se al llit.

En aquesta sepultura n'entro,
Jo no sé si n'eixiré.
¡Abrigueume ab vostre manto
Verge mare del Roser!

Al rentar-se les mans.

Aquestes mans qu'ara'm rento
Los cuchs se les han de menjar;
La trista de la mía ánima
Sols Deu sab lo que'n serà.

Al besar la ma a un capell a se diu:

Bon día y bon'hora,
Bon minyó a tothora
Per anar al cel quan sigui hora.

Trameses per la nena DOLORS SERRA.

Tradicions

(Planes del culte popular a la Mare de Deu, que quedaren en terra)

Sant Dimas

Entre les moltes penalitats que la Sagrada Família va passar en la seua fugida a Egipte, se compta la de que'ls van sortir lladres comanats per Sant Dimas.

Vegent lo lladre la hermosura y honestetat de la Mare de Deu, se'n va preñar; li va tenir molt respecte, y lluny de fels'hi cap mal ni ell ni cap dels seus, van deixarlos marxar tot confosos de haverlos fet deturar.

Vingué'l temps de la Passió y Mort de Nostre Senyor Jesucrist y la Mare de Deu, en mitj de les penes que passava, va reconeixre en un dels dos lladres que estavan clavats en creu vora'l seu Fill preciosíssim, al Dimas, lo lladre del camí de Egipte, y aleshores va fer oració per ell, essent aixó la causa de la seva conversió.

Lo bou y la mula

Nos diu la tradició, que al portal de Betlem, quan hi va náixer lo Salvador del mon, hi havia un bou y una mula: que'l bou calentava a Jesús ab l'alé quan plorava de fret, y que la mula s'estimava més menjarse les palles que li feyan de bressol.

Del procedir de la mula prou s'en adonava la Mare de Deu, que, segóns se diu en la cansó *La Verge a Fudca*, s'en queixava a Sant Joseph, y en cástich li va privar de *fer mulats*, com diria mossén Alcover.

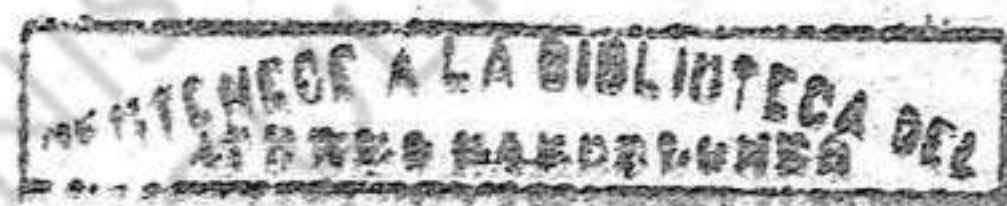
Al bou, en cambi, li va premiar la bona acció deixantlo entrar al cel en companyia de Sant March.

La cadirela

He vist en alguns pobles de Urgell y sentit a dir que's practica en molts de montanya, com en la nit de Nadal avans de anarse'n a dormir la dona cap de casa, agafa una cadireta mitjana, regularment una de les que's tenen pera bolcar a la canalleta y cusir, y la posa devant del foch, que s'encén desusadament a fi de que la Verge hi trobi bon braseral quan passa de casa en casa durant aquella nit.

Pero's fá aixís en moltes de cases, perque segóns la tradició, la Verge, a les que hi troba bon foch y cadira s'atura a bolcarhi'l bon Jesús pera aixís aixugarhi'ls bolquers.

La tradició no pert ab los sistemes moderns de calefacció, perque he vist també posar la cadireta al peu de una estufa ben plena de carbó de cok.

Les roses de Jericó

Compta la tradició que la Mare de Deu, quan li van dir que'l rey Herodes havia donat l'ordre de matar als infants, va rebre tal espant que se li va estroncar la llet.

Passejant després per les riberes del Jordá y'ls camps de Jericó, va tornarli, y n'hi van caure algunes gotetes a terra. Del terror que van mullar, ne nasqueren les anomenades roses de Jericó, unes crucíferes que la Botánica inclou en la familia de les Anastátiques, flors fustoses esbandides, a les quals ja Salomó en lo llibre de la Sabiduría hi comparava la Verge quan deya: *Quasi plantatio Rosæ in Jerico.*

Aqueixes roses, tingudes en tanta estima per tot lo mon católich, tenen la virtut de obrirse en sech, durant la nit de Nadal, a l'hora en que va naixe'l Redemptor del mon.

Jo n'he vist d'obertes y tancades; y son moltes les persones dignes de crédito que m'han assegurat haver presenciat l'anomalía.

La Verge del Alba

A Targa, al endemá de la festa de les Santes Espines celebran la de la Mare de Deu del Alba, per la tradició, que diu que quan Carlemany

va trobarse ab los alarbs al peu de la serreta de Sant Eloy, varen trabar tan desesperada batalla que a no ser per la usansa antiga de parar les hostilitats al entrar la nit, l'exércit cristiá hauría desaparecut tot a mans dels alarbs.

Per aixó Carlemany al apuntar l'auba del día següent y veure quasi impossible que les seues forces poguessin desentendrer's de les dels alarbs, va dirigir a la Mare de Deu una súplica ferventíssima pera que'ls ajudés en la batalla. Fou tan eficás la intervenció de la Verge, que'l exércit alarb va quedar destruhit, y'ls targarins, agrahits a la Verge del auxili prestat a Carlemany, y a n'ells, que a quedar vencedors los alarbs haurien caygut a les seues mans, van prometre celebrar ab gran festa la commemoració d'aytal diada dedicantla a la Mare de Deu, baix l'advocació del Alba, per haver sigut a primeres hores del día que's va demanar la intervenció de la Mare de Deu.

Com es que tots es dissaptes fa sol (1)

La Puríssima rentava's dissaptes sa robeta del Bon Jesuset, y llavó l'estenia defora per que axugás.

Es sol, si estava tapat, ja ho crech, tot d'una se destapava, y *zas*, ja tenia axuta sa robeta y la Puríssima ben aviada a entrarla.

D'aquesta manera es sol s'avesá a destaparse tots es dissaptes, per ennigulat qu'estigués; y per axó es que's dissaptes, sia axí, com sia, sempre'n fá una retxeta de sol.

Com es que's diu que's blat té sa cara del Bon Jesús

Contan que primer no hi havia més casta de blat qu'es de *perdiu*, qu'es una especie de margay, qui treu s'espiga a modo de corona, just ab dos granets com a grianses, y se sol fer en els esveits, voreres de camí y tenasses.

Ara veureu com es que's blat dexá d'esser tan magre y ruech.

(1) Aquesta y les altres tradicions mallorquines que segueixen, son del venerable y estimat amich mossén Antoni María Alcover, qui va tenir la amabilitat de facilitármeles avans de publicarles ell, pera que figuressin en lo *Culte popular a la Mare de Deu*.

No va ser per culpa meua que no sortissin en lo volúm, pero l'hi agraesch lo mateix.

Contan que com es soldats d'Herodes cercavan el bon Jesuset per matarlo, agafaren la Puríssima, que'l se'n duya dins sa falda cap a Egipte, ab Sent Jusep.

—¿Qué portau? li digueren.

—Blat, diu ella plena d'esglay.

Axampla sa falda, y es soldats no li veren més que blat, pero un blat sá, grós, molsut, hermós de tot.

—O quin blat tan bufarell, digueren es soldats, sense podersen avenir, y giraren en coa.

D'aquí ve dir que's *blat té sa cara del Bon Jesús*, perque va treure cara per ell.

De llavó ensá es estat y será sempre axí com el veren aquells soldats dins sa falda de la Puríssima: tan gros, tan ros, tan molsut, tan garrit.

Com es que no troban nius de cega

Com la Purissimeta y Sent Jusep fogien cap a Egipte ab el Bon Jesuset perque el rey Herodes no les ho matás, sa cega va pendre derrera ells, y los tapava ses petjades que feyen perque ningú sabés per hont eran fuyts y no les poguessen encalsar.

El Bon Jesuset, com va veure alló, va dir:

—*Qui es nat ni naxerá
niu de cega no trobará:*

axí com ella tapa ses nostres petjades, jo taparé's seu niu de ses mirades dels homos.

El Bon Jesús va fer tenir veres aquestes paraules; y per axó es que be poreu cercar, pero no'n trobareu cap de niu de cega. Ni n'han trobat ni'n trobarán.

Fins y tot se conta que hi ha hagut homo devora una bassa contemplar sa rama d'un uyastre de sa vorera, retratada dins s'aigo, y afinarhi una cega coant; remenar aquella rama, fogir sa cega; y s'homo no esser capás de trobarli's niu, per be qu'haja rastretjades totes ses branques, soca, brancóns y fuyes d'aquell uyastre.

Com es que a totes ses festes de la Mare de Deu hi ha romanins florits

Va esser, segóns contan, que sa primera vegada que la Puríssima hagué rentats es drapets del Bon Jesuset a sa coveta de Betlem, cerca qui cerca ahont esténdrelos, que axugassen aviat, troba's romaní, que com que li digués:

—Esteneulos demunt mi, veureu qu'anirá de bé.

Y en es mateix temps com qu'estufás sa rameta per rébrelos millor. La Puríssima los hi va estendre demunt.

¿Que me'n direu?

Ell es drapets al acte quedaren axuts y es romaní tot florit.

Y per axó a totes ses festes de la Mare de Deu hey ha romanins florits.

Trameses per v. SERRA BOLDÚ.

En Grill

Una vegada era una casa molt pobre, que teníen tres fills, y com que no podían donarlos menjar, el pare'ls hi va dir un día:

—Mireu, noys: vos en hauríau d'anar pe'l mon per guanyarvos la vida.

Y ells molt contents, s'varen despedir de son pare y s'en van anar.

El mes petit, qu'era el mes gandul, va pensar que lo millor era no agafar cap ofici, y posantse un lletrero a l'esquena, deya que feya d'endevinayre.

Un día va passar per una ciutat molt gran, y el fill del rey, qu'era al balcó, s'va fixar en aquell lletrero y va preguntar a un patje:

—¿Ahont va aquet ximple a enganyar la gent? Feulo pujar, y si no m'endevina lo que jo li preguntí, l'faré matar.

Aquet xicot s' deya Grill, y al saber el desitj del rey's va posar a tremolar; pero hi va pujar.

El fill del rey, mentres l'anaven a buscar no savía que pensarse per que no li endevinés; y per últim va agafar un grill qu'hi havia al balcó.

En Grill va entrar a la cambra del rey més mort que viu, y quan el rey li va dir:

—¿Veyam que tinch a la má?

Y ell com no savía que dir y veyal compromís en qu'estava, va dir:

—¡Ay Grill que t'en veus d'estret!

Y el rey obrint la má, va contestar:

—Tens rahó; era un grill lo que tenia.

Y li va donar una cantitat de diners molt gran.

Aixó li va fer agafar fama, y com per aquell temps s'havían perdut tres coberts de plata d'una casa molt rica, l varen enviar á buscar per veure si endevinava qui era'l lladre.

Ell, tot esparverat, hi va anar, y al preguntarli que volía per paga, va respondre que lo qu'ells volguessin, pero qu'havía d'estar tres días en aquella casa.

Els amos s'hi varen conformar y En Grill va pensar qu'almenys passaria tres días ben bé.

El varen posar en un quarto molt ben arreglat y li van donar un menjar molt bo.

El primer día'l va anar a servir un criat, y quan va haver acabat de menjar, va dir en Grill:

—Ja'n tinch un.

Volía dir un día passat; pero'l criat, com qu'era un dels lladres, va pensarse que [no ho digués per ell, y tot espantat ho va anar a dir als demés.

Al segón día'l va servir l'altre criat y En Grill va dir:

—Ja'n tinch dos.

També volía dir días; pero aquell, més espantat que l'altre, va dir als demés lo que li havia passat, y allavores van determinar que si l'endemá coneixía al tercer criat, li darien els coberts pregantli que no'ls descobrís.

Al tercer día, acabat de menjar, En Grill va dir:

—Ja'n tinch tres y no n'hi ha cap mes.

Volent dir que ja havia acabat els dies qu'havía demanat, y quan més apurat estava en Grill, perque no savía ahont eran els coberts, se li van presentar els criats portant-los-hi y a mes una bossa de diners per En Grill, dient-li que donés els coberts als senyors, pero que no'ls descobrís pas, perque perderían la casa. Ho va prometre aixís, y tot cofoy s'en va anar a dur els coberts als amos, que molt contents li varen donar molts diners y li van estar molt agrahits.

Y'l pobre Grill encara rodola per aquestos mons de Deu fent d'endevinayre.

Y ells allá y jo aquí
res m'han donat pe'l camí.

La cabreta

Una vegada era una cabreta que's passejava per sobre'l glas; va caure y's va trencar la cameta y va dir:

—Qu'ets fort glas que trencas la cameta!

El glas va contestá:

—Mes fort es el sol que fon glas. Sol fon glas; glas trenca la cameta.

El sol que diu:

—Mes fort es el núvol que tapa sol. Núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

El núvol que diu:

—Mes fort es el vent que fa correr núvol. Vent fa córrer núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

El vent diu:

—Mes forta es la paret qu'atura'l vent. Paret atura vent; vent fa córrer núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

La paret diu:

—Mes forta es la rata que forada paret. Rata forada paret; paret atura vent; vent fa correr núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

La rata que diu:

—Mes fort es el gat que mata rata. Gat mata rata; rata forada paret; paret atura vent; vent fa correr núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

El gat que diu:

—Mes fort es el garrot que mata gat. Garrot mata gat; gat mata rata; rata forada paret; paret atura vent; vent fa correr núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

El garrot que diu:—Mes fort es el foch que crema garrot. Foch crema garrot; garrot mata gat; gat mata rata; rata forada paret; paret atura vent; vent fa córrer núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

El foch que diu:—Mes forta es l'aygua qu'apaga foch. Aygua apaga foch; foch crema garrot; garrot mata gat; gat mata rata; rata forada paret; paret atura vent; vent fa correr núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

L'aygua diu:—Mes fort es el bou que beu aygua. Bou beu aygua; aygua apaga foch; foch crema garrot; garrot mata gat; gat mata rata; rata forada paret; paret atura vent; vent fa correr núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

El bou que contesta:—Mes fort es l'home que mata bou. Home mata bou; bou beu aygua; aygua apaga foch; foch crema garrot; garrot mata gat; gat mata rata; rata forada paret; paret atura vent; vent fa correr núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta.

L'home que diu:—Mes fort es Deu que mata home. Deu mata home; home mata bou; bou beu aygua; aygua apaga foch; foch crema garrot; garrot mata gat; gat mata rata; rata forada paret; paret atura vent; vent fa correr núvol; núvol tapa sol; sol fon glas; glas trenca la cameta de la pobre cabreta.

Rondalles trameses per MARÍA BALDÓ.

Cançons de Nadal

Aquestes cançons son recullides a Capdepera, vila de Mallorca. No tenen fonada; la gent les diu a les vetlades per les festes de Nadal o be a davant dels Betlems (Pessebres).

El bon Jesuset petit
encare no caminava,
pa y penjoi (1) demanava
y l'assignava ab so dit.

Sant Josep te un ramet,
no sé de quina llenyeta,
per agrenâ sa coveta
en nexê'l Bon Jesuset.

El Minyó no vol callá
en braços ni en cadira;
no més que vol descansá
en los braços de María.

La Mare de Deu cosía
a n'es portal des hortet;
tenía'l Bon Jesuset
dins sa falda que dormía;
li cosía una camía
p'en s'hivern com ferá fret.

(1) *Penjoi*: réhim que's conserva penjat.

El Bon Jesuset,
com era xiquet,
prenia de lletra
ab un llibret d'ô.
Los Angels cantaven,
María ballava,
Josep feya's só,
Gloria patri et filiô.

¿Minyonet d'hont veniu?
de la font de Montseriu.
¿Qué duís dins aquesta maneta?
un llibret d'ô.
¿Qui'l vos ha donadet?
la Verge María,
que te un fiet
que de nom y sobrenom
es diu Salvadoret.

El Bon Jesuset demana pa;
la Mare de Deu'l fa estudiâ.
El Bon Jesuset demana torróns;
la Mare de Deu li fa fe canóns.
El bon Jesuset demana confits;
la Mare de Deu li fa fe esclafits.
La Mare de Deu era texidora,
va texî un vel per una senyora.

Es Betlemet

Estich content que no puch pus
Jesús
perque allá á Nazareth
Jusep
canten amb gran alegría
María

Está nit dins l'establía
un Minyonet parirá
y es Betlemet será
Jesús, Jusep y María.
Allí assistirán Arcángels
los Angels;
axó ho conten homos veys
los Reys
y heu escriven doctôs
tambôs.

Jesús ¡y que sou d'hirmós
entre Jusep y María!
¡y que tenen d'alegría
los Angels, Reys y pastôs!
Los Angels toquen claríns,
violíns,
¿axó tú que no ho sabíes?
xeremíes,
¿que no t'ho ha dit cap pastô?
tambô.

¿Tú que n'hi has portat?
anous, vellanas, castanyes,
torróns y algunes coques blanques
¿Torróns?...

axó es cosa de minyóns.
Jesús no menja ni ralla,
plora per la culpa del fret,
Minyonet,
reclinat entre la palla.
Mon cô d'alegría balla
com veu'l Minyonet viu
y sa mare que n'hi diu:
—calla, Minyonet, calla.—
Que a Betlem coses extranyes;
entre la palla y fenás
s'ha succehit un bon cas.

—¿Y que es el cas?—

—Un Minyonet

¡tan boniquet!

que allí n'es nat.—

—¡Ay! no m'ho digas

que ja'm te encantat.—

Bon Jesuset, que sou d'hirmoset;

veniu, veniu, dins es meu coret.

Veniu cotorreta amb sa guitèrreta,

farem musiqueta

á n'el Bon Jesuset.

Una altra persona m'ha dit el «Betlemet» desde allà hont fa: «Los angels toquen clarins» etc. en aquesta forma:

Los angels toquen clarins,
violíns,
xeremies y guitarrons,
Anem cantarém cansons
á n'el Bon Jesús rescen nat.
¿Y tu, que n'hi has portat?
anous, vellanes, castanyes,
torróns y algunes coques blanés.
¿Torróns?...
axó es cosa de minyóns.
Anem, cantarém cansóns
en honra del Nexement.
A Betlem hi falta gent,
tocarém gustosament
xeremies, violíns y guitarróns.

Trameses per JOAN ALZINA Y MELIS.

El comte Mas-Oliver

Una vegada hi havia un compte que tenia tres filles, y un dematí la filla més gran se va adonar que'l seu pare no sortia del quarto, y va preguntar á un criat si l'havia vist, y ell li va dir que no. Aleshores ella s'en va anar a trucar a la porta, y ell li va contestar qu'hi entrés, y li va preguntar:—¿Que no esteu bo, pare? us veig molt trist; ¿qu'us passa alguna cosa?—Qué't diré, filla; ¡no'm pots pas aliviar!—Sí, digueu-m'ho, pare, que pot ser qu'us pugui aliviar. Y ell va dir:—He rebut una reyal ordre, que tinch d'anar a la guerra a *peleyar*, y com som tan vey y tenir que dexarvos soles, axó es la meva tristesa.—Ab axó sí, pare, que no us puch aliviar.—Y dit axó s'en va anar.

Al cap d'una estona la mitjana, va també a trucar, y essent dintre li va dir:—¿Que no esteu bo, pare? os veig molt trist; ¿qu'us passa alguna cosa?—¡Qué't diré, filla, si no'm pots aliviar!—Sí, digueu-m'ho, pare, que pot ser qu'us pugui aliviar. Y ell li va dir:—He rebut una reyal ordre, que tinch d'anar a la guerra a *peleyar*, y com som tan vey y tenir que dexar-vos soles, axó es la meva tristesa.—Ab axó sí, pare, que no us puch pas aliviar. Y dit axó s'en va anar. La més petita va fer lo mateix, li va demanar si podia entrar y va preguntar:—¿Que no esteu bo, pare? us veig molt trist! ¿Qu'us passa alguna cosa?—No t'ho vuy pas dir, porque tampoch m'aliviaríes.—Digueu-m'ho, pare, que pot ser jo us aliviaré.—No, que faríes com les altres.—Pot ser no, va dir ella.—Donchs, mira, he rebut una reyal ordre que tinch d'anar a *peleyar*.—¿Y per xo us espanteu, pare? Donchs jo hi aniré per vos. Y el seu pare li va dir:—Aixó no pot pas ser; qué faríes, pobre de tu?—Donchs ja ho veureu que faré.—Va enviar a buscar un sastre porque li fés robes de comte, y després va dir al seu pare que li busqués tres criats de la seva confiança, y els hi va preguntar si volían anar ab ella a la guerra y li varen dir que sí, y ella'ls hi

va dir que l'un havia de fer de mut, l'altre de sort y l'altre de ximple. Al cap de tres dies ja tenian les robes fetes, y les cavalleries arreglades, tan d'ella com del acompanyament que portava.

Un día de bon matí varen marxar tots, caminant alguns dies, fins que varen arribar al palau del rey y's va presentar com a fill del compte Mas-Oliver.

El rey, qu'era molt jove,'s va enamorar del comte y va dir a la seva mare:

—El compte Mas-Oliver
m'apar més dama, que cavaller;
al pujar y baixar de la sella
m'apar donzella.

—Donchs mira—va dir la seva mare,—quan torni de la guerra,'l fas venir aquí ab nosaltres, y aleshores ho sabré.

Quan la guerra va ser acabada, va tornar el comte al palau per despedir-se, y el rey va volguer qu'es quedés tres ó quatre dies, pero'l rey va dir a la seva mare: ¡Ay mare!

El comte Mas-Oliver
m'apar més dama que cavaller;
al pujar y baixar de la sella
m'apar donzella.

—Donchs mira: quan sigueu a la taula, fixa't-hi, si pren els tays més grossos, será home, y si pren els més petits, será dona.

El criat que feya de sort, qu'era per'lla, va anar a dir-li l'enrahonament qu'havian tingut el rey y la reyna.

En essent a l'hora de dinar, ell va anar triant tots els tays més grossos, y després la reyna li va dir al seu fill:—¿Has vist com ha triat els tays més grossos?

El rey y el comte s'en van anar a donar un passeig a cavall, y en tornant va dir el rey a la seva mare:—¡Ay mare!

El comte Mas-Oliver
m'apar més dama, que cavaller;
al pujar y baixar de la sella
m'apar donzella.

—Mira—li va respondre,—demá després de dinar baixeu al jardí, y tu fes un ram de flors per mí y veurás com ell m'en farà un altre; si tria las flors més grosses será home, y si tria les petites será dona.—Per allá's passejava el que feya de mut, y tan bon punt va sentir axó va corre á dir-ho al comte.

A l'endemá, després de dinar, el rey va convidar al comte per baixar al jardí, diguent-li que cada día feya un ram per la seva mare, y el comte va fer-n'hi un altre triant totes les flors més grosses que va trovar; després s'en va pujar a dalt y'l van donar a la reyna.

Quan varen ser sols, ella va dir a son fill:—¿Estás convenst de que es home? ¿veus quin ram més gros m'ha portat? Pero ell li va dir:—No, mare, no:

El comte Mas-Oliver
m'apar més dama, que cavaller;
al pujar y baixar de la sella
m'apar donzella.

La seva mare li va dir:—Donchs noy, demá ja marxa; ¿sabs qué podrías fer? dígalí qu'aquesta nit desitjarías que dormís en el teu quarto; si diu que no, que s'en don vergonya, es dona; y si't diu que sí, es home.—Per allá s'estava el que feya de cego, y desseguida s'en va anar molt dissimulat a dir-ho al comte.

Quan va ser hora de dinar, el rey va dir al comte que li volía demanar un favor, y era qu'aquella nit desitjava dormir ab ell; el comte va contestar que l'hi estava molt be, pro que li demanava un favor y era que li tingués una guitarra en el quarto, porque ell no se savía ficar al llit sense tocar una estona.

Aleshores el comte s'en va anar, y el rey quedant-se ab la seva mare li va dir:

El comte Mas-Oliver
m'apar més dama, que cavaller;
al pujar y baixar de la sella
m'apar donzella.

Quan s'en varen anar al llit, el comte's va quedar tocant la guitarra; el rey se va quedar al llit, y tant va ser lo que li va agradar que's va

quedar adormit; aixís varen passar, fins que va ser día. Aleshores el criats del comte varen anar a picar a la porta del quarto, fent-li a sapiguer que ja era hora de marxar; allavores el rey que's va despertar y li pregunta si s'havía ficat al llit, y ell li va dir que sí y qu'havía dormit molt be.

Va arribar l'hora de marxar y quan varen ser fora, la reyna va dir al seu fill:—¿Te n'ets convençut de que es home?—No, mare;

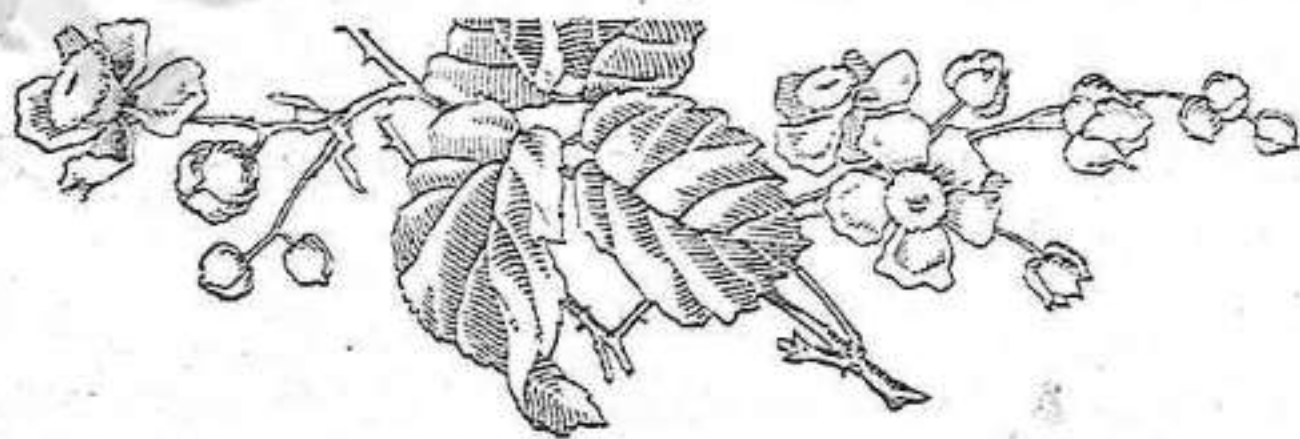
El comte Mas-Oliver
m'apar més dama, que cavaller;
al pujar y baixar de la sella
m'apar donzella.

El comte Mas-Oliver al cap de vuit o nou dies va arribar a casa seva, tenint tots una gran alegría; y varen fer unes grans festes, y va ser la filla que'l seu pare més se va estimar.

Acabat amen Jesús
a darrera la porta n'hi ha un fus.

Rondalla tramesa per GUMERSINDA MATA.

(Versió olotina recullida de varias personas, coincidint exactament, per mes que la crech incompleta. Donat l'esperit de las rondallas, sembla que s'havía d'acabar ab el casament del suposat comte Mas-Oliver ab el rey.)

¡Ay, quina mare tinch....!

Ay: quina mare tinch

The musical score is written on six staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings like 'poco' and 'ritardando'. The lyrics are: 'Fi-lla la me-va fi-lla, si'n vols un ji-
pó ai ma-re me-va no que de ji-
póns ja'n tinc jo Ai qui-na ma-re tinc que no m'en-
-tén el mal que tinc. Pi-lla la me-va
fi-lla si'n vols un nin-yo ma-re me-va pòu.

—¡Ay, quina mare tinch
que no m'entén
el mal que tinch!

—Filla, la meva filla,
si'n vols un jipó?

—¡Ay, mare meva, no,
que de jipóns ja'n tinch jo!

—¡Ay, quina mare tinch, etc.

—Filla, la meva filla,
si'n vols un vestit?

—¡Ay, mare meva, no,
que de vestits ja'n tinch jo!

—¡Ay, quina mare tinch, etc.

—Filla, la meva filla,
si'n vols espardenyes?

—¡Ay, mare meva, no,
que d'espardenyes ja'n tinch jo!

—¡Ay, quina mare tinch, etc.

—Filla, la meva filla,
si'n vols unes sabates?

—¡Ay, mare meva, no,
que de sabates ja'n tinch jo!

—¡Ay, quina mare tinch, etc.

—Filla, la meva filla,
si'n vols una camisa?

—¡Ay, mare meva, no,
que de camises ja'n tinch jo!

—¡Ay, quina mare tinch, etc.

—Filla, la meva filla,
si'n vols un mocador?

—¡Ay, mare meva, no,
que mocadors ja'n tinch jo!

—¡Ay, quina mare tinch, etc.

—Filla, la meva filla,
si'n vols un minyó?

—Mare meva, prou.

—¡Ay, quina mare tinch,
que ja m'ha entés
el mal que tinch!

(Recullida a Olot per Sara Llorens. La tonada ha sigut anotada per Miquel Font, Pvre.)

Un dijous Sant a St. Esteve de Bas

La pluja menuda que ha caigut tot lo día m'ha privat de véurer fer al mitj de la plassa la *comedia del Sant Sopar* (La *Cena*, ne diuhen aquí); mes no per aixó hi he perdut res, puig la he vista fer dins del temple.

Está aquet mitj a les fosques. Dessota del chor s'hi assenta'l que fa de Jesucrist, tenint a abdós costats los dotze apóstols. Lo primer de la dreta es Sant Pere y lo primer de l'esquerra Sant Joan; lo darrer d'aquesta banda es Judas. Nostre Senyor te al costat un bailet de deu ó dotze anys, que li diuhen *Simonet* y li fa de criat. Tots los apóstols están sentats en cadires ab un ciri encés a la ma; Sant Joan porta además del ciri un palmó y Judas la bossa tradicional.

L'indumentaria de tota aquesta gent es de lo més primitiva que's pugui imaginar: túnica de llustrina vermella, blava ó groga, que no'ls hi arriba de bon tros als peus; mantells del meteix sense vores, tal com van eixir de la botiga; perruques de cánem de tota mena de colors y espardeñyes per sandalies.

Lo vestit d'en *Simonet* se diferencia de tots los altres. Du brusa vermella, calses blanques, sabates negres y un barret molt punxagut de cartró rodejat d'un turbant de llustrina.

Los espectadors forman rotllo al entorn dels apóstols, los uns de peus en terra, los altres, y jo entre ells, drets demunt de les cadires pera veureu millor.

Lo primer que pren la paraula es *Simonet*, y díu:

Simonet. Unigénit fill de Deu:
quant al paradís sereu,
tindreu per encomenat
a Simó, vostre criat.

Jesús li respón ab veu molt llastimera:

Jesús. Amich Simó, tinch de morir
per les profecies cumplir.
Recórdat del Pare meu
y haurás part del Regne seu.

Després, dirigintse a Sant Pere, li diu:

Deixeble Pere, sentaus aquí.

Pere. Mestre, ¿qué voleu de mi?

Jesús. Los peus os vull rentar.

Pere. Mestre, no vull comportar
que'ls peus m'hagueu de rentar.

Jesús. Pere, lo que are fas
tu no ho sabs, y després ho sabrás
que no entrarà en ma ciutat
sino'l que será rentat.

Pere. Complíu vostra voluntat:
renteume mans, peus y cap.

Jesús, que fins are havia estat dret, se senta y diu:

Jesús. Amats fills: ara vos diré
lo que per temps amagat vos he.
Dirvos he com se farà
qu'un de vosaltres me trahirá.
Assentat lo miro jo
maquinant la trahició.
Pres me portarán lligat,
qu'així está profetisat;
pero ¡guay del delinquent
que farà lo trahiment!
Molt millor li fora estat
qu'en la terra may fos nat.

Sant Pere s'alsa, fa una reverencia al Sant Cristo que hi ha devant del altar major, un altra al que fa de Jesús, y diu ab una cantarella capassa de fer dormir al més desvetllat:

Pere. ¡Oh, Senyor Omnipotent!
descubríu lo vostre intent,
y si jo so lo traidor
publicau lo meu error.

Pero vostra gran bondat
sab la mía voluntat.

S' alsa Sant Joan, fa les mateixes reverencies que Sant Pere, y canta:

Joan.

Senyor, vos vull suplicar
una mercé molt singular.
Digueume, si sou servit,
qui será prou atreuit
per cometre tal maldat
contra vostra Magestat.
Ningú, Senyor, contra vos
pot esser vil y alevós.
Y si jo so lo malvat
que tal cosa haji intentat,
aquí me teníu present:
feu en mi un gran escarment.
Pero be ho sabeu, Senyor,
lo que hi ha dins lo meu cor,
com també lo sentiment
que tinch del vostre torment.
¡Qui pogués ser tant ditxós
que pogués morir per vos!
¡Qui tingué tanta ventura,
que lo cálzer d'amargura
qu'haveu de béurer, begués!
¡Ay de mí, que no puch més!
qu'entre penas y dolor
a mi se m'adorm lo cor.

Felip. (1)

¡Gran es, Senyor, ma tristesa,
quant a vos os sento dir
qu'ab deshonor y vilesa
n'hi ha algú qu'os vol trahir!
Y si jo so lo malvat,
vos suplich molt humilment
devant de tota la gent
publiqueu lo meu pecat.

(1) Lo parlament de cada apóstol es dit ab especial cantarella.

Bartomeu.

¿Sería jo lo malvat
autor de tant gran pecat?
¿Sería jo, sens cordura,
fill de tanta desventura?
¿Tal volta sería jo
fill de tanta perdició?
M'hauría jo maquinat
tant sacrílega maldat?
¿Cap de quadrilla sería
de tant gran alevosía?
¿Me sería conjurat
contra Vostra Magestat?
Unigénit Fill de Deu:
be sabeu que Bartomeu,
tant de día com de nit,
vigilant vos ha servit,
com també la voluntat
ab que sempre vos he amat.
A Vos mateix sento á dir
que prest haveu de morir
en la creu crucificat
qu'es destruir lo pecat.
Senyor, aquet gran dolor
atravessa lo meu cor.
Que si vos heu de morir,
vullauvos de mi servir,
que jo passaré per vos
aquest tránzit dolorós.
¡Qui podrá pendre conhort
de tant llastimera mort!
Vostres deixebles amats
quedarán desconsolats.
Plorant, dirá Bartomeu:
¿ahont es lo mestre meu?
Senyor, per vostra clemencia,
revocau esta sentencia.

Mateu. En tant temps que vaig ab vos,
Mestre meu Tot-poderós,
be sabeu la veritat
que de traïdor may n'he estat.

Judas Tadeu. Mestre, haveu de pensar
que no vull aconsellar.
Primer patiré passió
que no pas fervos trahició.

Tomàs. De trahició may n'he usat,
aixó os dich ab veritat.
Qui de trahició usará
de nosaltres llensat será.

Faume'l petit. Mestre meu Tot-poderós,
tot aixó be ho sabeu vos
que trahició no consentiré
ni aquesta maldat faré.

Simó. Mestre meu celestial,
be sabeu vos aquet mal.
No se res ni qué vol dir
si ell no's deixa percibir.

Andreu. Fer trahició may he pensat,
aixó os dich en veritat.
A Vos que sou tant Sant y bo
no vos faré pas trahició.

Faume'l gran. ¡Qui ho hauría may de dir
que os haguessin de trahir!
Lo qu'es jo, no sere pas
may de trahirvos capás.

N. Clarament vos vull pregar
que a mi vullau denunciar
qui de nosaltres será
que tal trahició vos farà.

*Judas Iscariot pega un salt, y plantantse entre mitj dels dos rengles d'apòs-
tols, diu:*

Iscariot. Digueume, Mestre Senyor,
¿sería jo lo traïdor?

Jesús.

Judas, tu ho has dit,
que sols un punt no has mentit.
Ves á donar compliment
á ton voler y ton intent.

Judas, ab molts mals modos y fent dringnar de quant en quant los diners de la bossa, dtu:

Iscariot.

¿En qui may s'havía vist
una tal proposició,
vist una tal confusió
que prengui de ton partit (1).
En vista de lo qu'has fet
en tota la Palestrina,
te dius Jesús de Nazaret,
home de virtut divina.
Si fos probat lo que dius,
fores fill del Hom-Deu Viu.
Mes jo dich que'ets un malvat,
un *loco*, un impertinent,
que mereixes mil torments
y ser ben be castigat.

¡Anda, home dissimulat
en los teus encantaments!
Jo me la tiro del costat. (2)

Jesús.

Fills, ara ja haveu vist
del modo que m'han trahit.

Iscariot.

Jo no se lo que dius,
ni que't penses,
ni de quin modo't defenses.
Un malfactor, un seductor,
ohint los crits de tot un poble
que crida y que redobla
tals crits y grans alborots:

Tolle tolle, crucifiqui,
que moris, que moris en creu,

(1) Aixó no te sentit, pro aixís ho diuhen.

(2) ¿Du voler aixó: Jo m'en vaig o'm retiro del seu costat.

has de creure que mereixes
la creu infame que portes;
y del modo que't comportes
lo mal esperit te conduheix.

Judas se'n va y no torna fins qu'está a punt d'acabarse la comedia.

Jesús

(Molt pausadament.)

¡Oh'ls fills meus enamorats!
sabeu quan vos he estimat.
Ans d'haverme d'ausentar
al gran amor vos vull parlar.
Primerament y principal,
Vos faig manament formal
que viscau tots ab caritat
conforme os tinch ensenyat;
que vos ameu com a germans
ab les perfeccions mes grans.
Dirvos no hi ha prenda major
que'es de elecció y lleal amor.
Qui guardarà la caritat
del Cel tindrà la heretat.

(Llarga pausa)

Fills, tan gran será'l furor
com dels juheus lo vigor;
y será un espant molt gran
l'alborot ab que vindrán.
Y perque millor hi penseu,
dirvos vull part del que veureu:
Seré escupit y bofetejat,
escarnit y atropellat,
ab assots molt maltractat,
y d'espinas coronat.
De mans y peus en creu me clavarán
y, en fi, la mort me donarán.

(Llarga pausa.)

Fills no vos espanteu, tingueu fe,
alenteuvos quan seré mort.

Dins tres dies cobrat me hauréu
y glorificat lo cos meu;
perque ressucitaré
y ja may més no moriré.

(Altra pausa.)

Fills, de tots me vull despedir,
es decretat: tinch de morir.

A tots vos vull abraçar;
me es forsat: vos he de deixar.

(S'alsa y los abraça de un en un.)

Quant en tal estat me veuréu
de lo que vos he dit no vos olvideu.

Vosaltres seréu la llum del mon;
no hajau por, que tots quan sou
en lo perill quan aniréu
ja al meu Pare hi trobaréu.

Ell y Jo ab vosaltres serém:
teníu per cert no os deixarém.

(Pausa.)

Fills, la mía mare vos encomán;
no la deixéu en lo cas gran:

quand estaré pera morir
no la deixéu més patir.

Quand en tal cas la veuréu
suplícohos no la deixéu.

Vos prech molt encaridament
la consoláu esforsadament.

Pere.

Primer sofriré'l morir
que de son costat no'n vull patir

Joan.

Perque os tinch tan gran amor
no la deixaré, Senyor.

Bartomeu.

Aplicaré tot mon poder
per cumplir vostre voler.

Jesús.

(Molt pausadament.)
Fills, ab tant gran resignació
no os faltará lo galardó,

perque os tinch aparellat
 un gran premi en ma Ciutat.
 Mes ara lo temps es breu,
 qu'aixís plau al Pare meu.
 Convé qu'en creu tinch que morir
 per les profecies cumplir.
 Imposible es escusar
 lo haverme d'ausentar.
 ¡Oh, vos, Joan, mon car cosí,
 Pere y Jaume, veníu ab mi,
 que anirém al hort de Jericó
 a Deu Pare a fé oració!
Y se'n van tots y acaba la funció.

Lo que fa de Jesús, que es qui m'ha dictat aquets parlaments, díu que may han estat *imprentats*, que passen per tradició de pares a fills, com lo paper de Jesús, y que qui fa aquet paper es qui ha de ensenyarlos als altres.

La costúm de fer representacions d'alguna part de la Passió per la Setmana Santa está també en us a les Planes y a Bajet, prop d'Olot. (1)
 St. Esteve de Bas, Dijous Sant de 1894.

(1) La part literaria de aquets parlaments tindria molt que esmenar y hauria pogut ferho sense gran trevall, mes he preferit deixarlos tals com els diuen, ab los mateixos versos coixos y fins mateixes incorreccions històriques, tals com dir Jesús qu'anirían a fer oració al hort de Jericó en lloch de Getzemení, y confondre a St. Joan apóstol ab St. Joan Bta., qu'era'l cosí de Jesús. D'aquesta manera es veu millor que no era literat ni erudit l'autor de tals parlaments y aquets conservan la senzillesa primitiva propia de totes les manifestacions populars.

Es copia d'En CELS GOMIS.

Tres cansóns de cullir aulives

A la cullita de les aulives es quan més se manifesta en lo Plá de Urgell la vida exuberanta del folk-lore.

Les tres que segueixen son una galana mostra del bé de Deu que's derrotxa: son molt boniques, però no les ne trovará ningú tant, com si se sentissen cantar en la planta.

Plors tardáns

Quatre fadri...nets de la va-len-
to...na se'n van a Organyá 'ro-bâ una min-
-yo-na f' deu mo-re-ne-ta 'Deu 'ro-bâ una min-
-yo na---

Quatre fadrinets
de la valentona,
se'n van a Organyá
'robâ una minyona.

A la mitja nit
trucan a la porta,
tot trucant, trucant,
la porta s'els obra,
se'n puja det dalt
la n'encontran sola;
ab bones rahóns,
la treuen a fora,
l'agafan p'el bras,
la muntan en gropa
en un cavall blanch
que la terra vola;
s'en van a dinar
a l'hostal d'Aytona,
s'en van a sopar
al de Tarragona.
Mentre'l sopâ's cou
ballan una estona.
L'hostalera diu:
—Que noble minyona!
l'hostaler respón:
—Que noble bribona,
que va p'els hostals
ballant la dragonal
Ella's sent aixó
a plorar s'en posa.
—No plores, amor,
que ara no n'es hora:
haguesses plorat
quan t'en era hora,
tindrías marit
y foras persona.
Diumenge vinent
inudarém de roba
sabata ab taló
la mitjeta groga,

faldellí vermell
 ab punta a la vora,
 lo devantal blanch
 qu'es fet a la moda,
 gipó de satí
 que nou lliures costa,
 lo retet vermell
 ab borleta groga.

La lletra, que no difereix molt molt de la versió de'n Milá, va ser recullida a Baldomá y Artesa de Segre: la aixerida música, es de Baldomá, fins ara inédita, com totes les que dono.

La Pastora galana

Andante

Adiós mon-tanyes altes y jar-
-dins de to-tes flors --- a di
os plans y ca - - - - ba-nes- ¡ay!
de ahont ha-bi-tan mes a-mors ---

Adiós montanyes altes
 y jardins de totes flors
 adios plans y cabanes
 de ahont habitan mes amors;
 los aucells van per les rames
 pera dictâ una cansó
 de una pastora galana
 que n'aymava al seu pastor.

Los moltóns y les auvelles
tenen pietat de jo
han vingut a acompanyarme
als peus del meu confessor.

—Aquí vinch lo pare meu
puig que Deu li do salut,
si haurá conegut amores
en la sua joventut.

—En la mía joventut
pastora no hi puch pensá,
día que'ls hàbits vaig pendre
del mon vaig renunciar.
Pastora déixa't de aixó;
regoneix tos pensaments
y si ab mí vols confessarte
pensa en los deu manaments.

—Pare los deu manaments
jo'ls tinch de obligació,
que tots deu los so trencat
sols per aymar al pastor.

En lo primer manament
jo m'acuso pare meu:
sols per aymar al pastor
so deixat de aymar a Deu.

En lo segón he jurat
que jo may l'oblidaré
per més ingrát qu'ell me sía
jo sempre li voldré bé.

En lo tercer manament
no he oït missa cumplida
sino mirar d'assí d'allá
per veure si'l ne veuría.

En lo quart, no so honrat
al pare y la mare mía
sens pensar que fos pecat
trista de la mía vida,

En lo quint so desitjat
a mes de quatre la mort
que volían al pastor
que'l volían de bon cor.
En lo sisé manament
pare meu jo no hi tinch res
com es cosa de mal just
jo may hi so volgut res.
En lo seté manament
jo hi robat lo que hi pogut
sols pera dâu al pastor
que ho tenía merescut.
En lo manament vuyté
m'hay pensat moltes mentides;
que per aymar al pastor
jo prou perdría mil vides.
Al nové, no he desitjat
un home en tota ma vida
y sols desitjo al pastor
per marit tota la vida.
En lo desé manament
de tot estich neta jo
y si una cosa desitjo
es casarme ab el pastó.
De tot m'en acuso jo
en'questos deu manaments,
donguim l'absolució
per rebre'ls Sants Sacraments.
—Jo no tinch tal potestat
per donart' la absolució:
pastora, no'm descobreixis
que jo soch lo teu pastor.
—No m'hauría pensat may
de tenir tal ditxa al mon
de poguerme confessar
ab qui m'ha robat lo cor.

Tot el romans es plé d'una ingenuitat qu'enamora. La música d'aqueixa cansó es de aquelles agredolses que's clavan al cor. Té gran estima entre les cullidores de aulives. En Briz y en Milá ne donan versions molt deficientes.

Lo testament d'Amelia

And^{te}

L'Amelia es-tá ma-lal...ta...
 Ay! que'l meu cor se nua...a...
 la fi-lla del bon rey...
 com un pom de cla-vells...
 Comtes la van a veu-re...
 com un pom de vi-o-les...
 Comtes y no-ble gent...
 ro-ses y pen-sa-ments.

L'Amelia está malalta
 la filla del bon Rey,
 comtes la van a veure
 comtes y noble gent.

*Ay que'l meu cor se nua
 com un pom de clavells,
 com un ram de violes
 roses y pensaments.*

També hi va anar sa mare
 quan no hi ha més remey.

—Filla la meua filla
 quin es lo mal que tens?

—Mare la meua mare
 temps ha que me'l sabeu.

Metzines me'n heu dades
que matan lo cor meu.
—Filla la meua filla
de aixó confessate'n.
—Ja me'n so confessada
y so fet testament.
Set castells tinch a Fransa,
penso que tots son meus;
quatre los deixo als pobres
de la Mare de Deu;
los altres a Don Carlos
penso qu'es germá meu.
—Filla la meua filla,
a mi que'm deixareu?
—A vos mare'ls rosaris
que a Deu m'encomaneu.
—Filla la meua filla
que mes me deixareu?
—Les xinell-les que porto
que jo porto als peus meus,
perque quan'neu a missa
lo coll vos en trenqueu.

Es aquesta trágica cansó una de les més populars, no ja sols del nostre Urgell, sino de tots los indrets de la terra. La gent del poble's gosa sobremanera cantant y comentant los infortunis de l'Amelia. Cantantlos, perque la música que s'hi acompanya té un regust planyívol y anyoradís que fa tremolá'l cor y ve a apoderarse de la atenció de les cantadores, després de finida la cansó; allavors entran los comentaris; entran les ganes de volguer saber perque la crueltat de una mare arriba fins a enmetzinar a una filla seua.

L'acció de aquesta cansó, encara que més curta de lo que acostuman a serho les populars, es molt ben portada. Cap de les disset variants que tinch vistes, deixata l'argument en més versos que'ls precisos.

La rahó de la imprecació de l'Amelia, la diu en Milá en una de les seues versions:

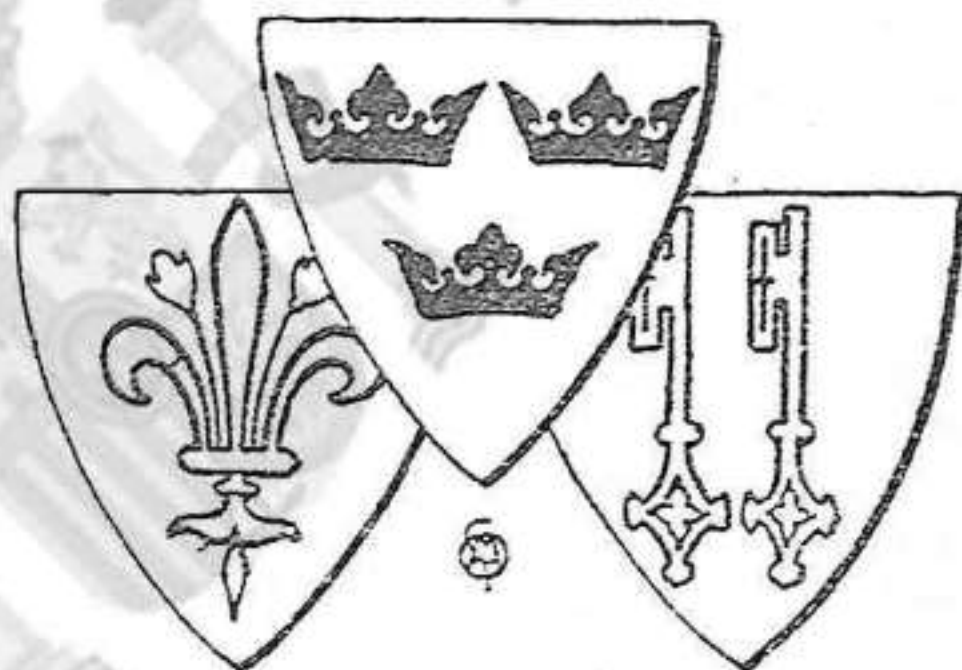

A vos os deixo Don Carlos,
Don Carlos, que's espós meu.
Estimeulo com soliau
y aymeulo com be l'aymeu;
y en Briz ho posa en boca de l'Amelia al respondre a sa mare pe'l seu mal:
Metzines me n'heu dades
per casa'ab l'espós meu.

Dona també la traducció de un cant popular de la Suecia titolat
Lo Testament, que té molta semblansa ab lo d'Amelia.

VALERI SERRA Y BOLDÚ.

Bellpuig, 16 de Febrer de 1904.

Oracions

que diuen a Capdepera, vila de Mallorca

Bon Jesuïet que sou d'hirmoset...
veniu, veniu dins es meu coret,
dins es de mon pare,
dins es de ma mare,
dins es des meus germanets.

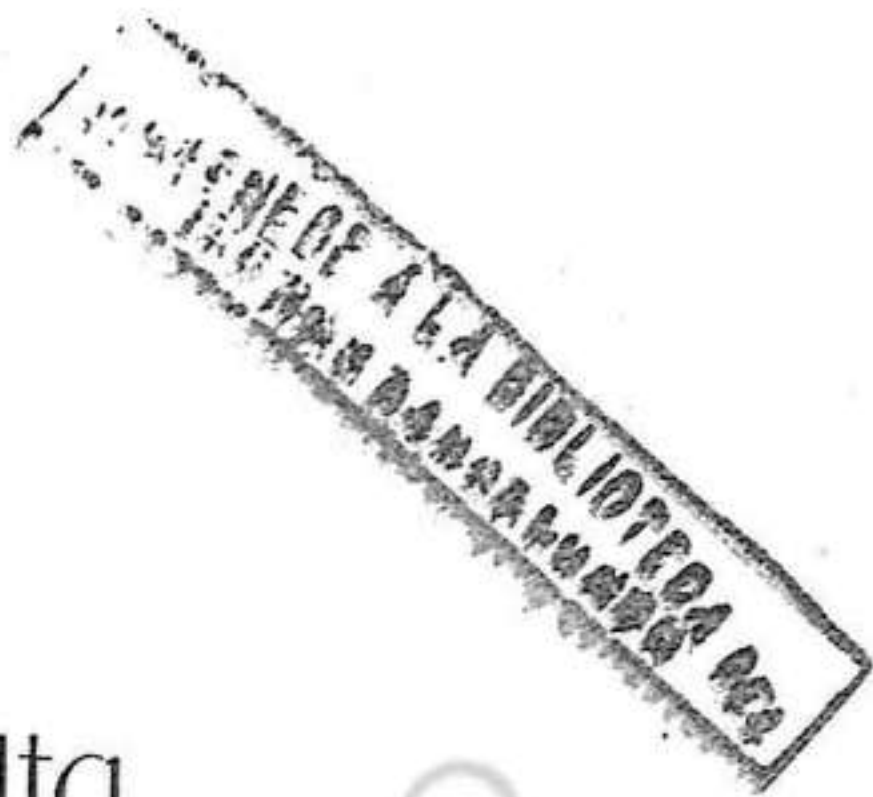
—

Santa Rosa va a costura
amb el Bon Jesús devant;
diu a la senyora mestra:
—Guardeumé aquest diamant.—
—¡Oh quin diamant tan fi!
¡oh quina rosa tan fina!
Roseta vina suquí
t'ensenyaré la doctrina,
la doctrina cristiana
que no es feta per tothom.—
—¿Sabeu qui la m'ha mostrada?
el mestre de Montesión.

—

Santa Rita anava a missa
amb un vestit molt hirmós;
los ángels l'acompanyaven
a n'el convent del Socós.
Mentres feyen ses matines,
ella feya oració
demanant a Nostre Senyó
una corona d'espines.
Una espina li va entrá
dins la seva cara hirmosa...
tot el cel va devallá
a veure aquella senyora.

Tramés per JOAN ALZINA Y MELIS.

La Dama de Malta

La Dama de Malta

a-llí á la ciu-tat de Mal-ta ciu-tat gran i re-ga-lada
n'hi ha-via un ca-va-ller
que'n fes-te-ja noble da-ma a-deu-siau-fal-sas
ni-nas no vis-queu e-na-mo-ra-das

Allí á la ciutat de Malta
ciutat gran y regalada
n'hi havia un cavaller
qu'en festeja noble dama.

Adeussiau, falses nines,
no visqueu enamorades.

- 5 Son pare no li vol dar
lo galán qu'ella més aima.
Ella una torre es fa fer
per viurer més regalada.

- 9 Una torre dintre el mar
á l'altre part de les aigues.
Va á veurerla el seu galán
passant per la mar salada,
13 ab una escaleta d'or
y á la má un atxó que flama.
Apagántseli l'atxó
de tres días se'n retarda.
17 Ella l'espera plorant
dalt la finestra mes alta;
al véurer que tarda tant
á la mar se n'es tirada.

(Es de remarcar la semblança que té l'argument d'aquesta cançó ab el de la llegenda d'Hero y Leandre.)

Tramesa per JOAN LLONGUERAS.

Corrandes tópiques

No trovareu poble ni poblet, que no tingue dites tópiques y cansóns de ronda—o si's vol dir, corrandes o follies,—ben laudatories mentres escolteu a llurs vehins; pero de aquell mateix poble us en dirán mil pestes si sentiú als vehins que pretenen figurar més.

Citaría molts exemples, mes no'n posaré sino un.

De Linyola'n diuhen los que per sa dissort han de ausentarse'n, sia per anar *a soldat*, o per lo que's vulga:

Adeu vila de Linyola,
ditxós qui s'hi pot estar,
molta alegría quan s'hi entra
molta tristesa al marxar.

Y's diu també que llurs xiques son:

la flor del ram

entre les dels demás pobles, y

la flor de les donzelles

pero vindrán los rivals, y us dirán:

Mare, si marit me dau,
no m'el doneu de Linyola,
que'm farà anâ a fer salats,
que's feyna de anâ al defora.

—

Mare, si marit me dau,
no m'el doneu de Linyola,
que'ls homens s'están a casa
y les dones al defora.

O bé que:

De Linyola
ni mula ni dona.

Ara bé; aixó son gelosíes, y no seré jo qui'ls fomente, ni perpetúe aytals dicteris, com ho faría si donés a la estampa les cansóns recullides en lo poble *A* en contra del poble *B*, que després me les han dites en lo poble *B* en contre del *A*.

Vaig a posarne una filada de ben populars y ben generalisades, de les que no tenen malicia.

N'hi han, que enumeren quatre pobles sens altre objecte que fernos saber lo que més hi abunda.

Per espartenyers a Pons,
per sabaters a Guissona,
per cirerers a Volté,
per ganivets a Solsona.

—
A Butsenit venen oli,
a Mongay venen la sal,
a la Sentiu lo vinagre,
a Balaguer l'ensiám.

—
A la Sentiu son guixayres,
a Mongay son saboners,
a Agramunt son turrónayres,
a Puigvert son vivanders.

N'hi han de descriptives:

Al poble dels Alamús
tenen gran campanería,
l'han guanyada fent timóns
al tossal de Moredilla,

que'ns recorda que aytal població es al peu del tossal de Moredilla.

Algunes nos parlan del carácter de llurs habitants.

A Bellcayre son gent d'ayre,
a Bellmunt son gent de bé,
a Linyola fan tabola,
y a Castellserá també.

o bé un detall del modo com vesteixen les dones:

A les Penelles, vermelles
les dones portan faldilles,
a Bellcayre de bayeta,
a Bellmunt escarlatines.

O'ns fan sapiguer ahont hi han les bones mosses; anant al dret,
A Claravallès son boniques,
a Anglesola també ho son,
a Vilagrassa morenes,
a Targa la flor del pom.

O fent torta,

De Bellmunt a les Penelles,
costa avall s'hi ha de anar;
si voleu xiques boniques
aneu a Castellserà.

—
A Castelló venen blat,
a la Torre les porqueres,
a la vila de Menarguens
hi ha la flor de les donzelles.

Y... tot son gustos.

M'agradan les de Tiurana,
les de Miralpeix no tant,
perque duhen les faldilles
del color del devantal.

—
Hostafranchs y Concabella,
principi de la ribera,
pro si'm dessen a triar
a Sedó aniría a estar.

Les que segueixen nos diuen lo Sant Patró del poble o'l día en que
fan festa major.

A Belianes, fan Sant Jaume,
a Maldá, Sant Agustí,
a Targa Santes Espines,
a Sant Martí, Sant Martí.

Sant Antoni de Zaidí,
Sant Valeri de Viella,
Sant Joan de Ballovar,
la Verge de Xalamera.

—
Sant Misteri de Cervera,
Sant Jaume de Montclá,
Santa Fe de Tudela,
la Mare de Deu del Plá.

Devegades donan a comprendre la gran proximitat que hi ha dels uns a altres pobles, de aquesta enginyosa manera:

A Claret tinch les auforges,
a Maravella'l cavall,
a Sant Pol la retirada,
l'amoreta a Miramball.

—
A Oliana diu que llauran,
Tiurana tenen lo jou,
Peramola la clavilla,
los mossos de Castellnou.

—
A montanya plou y neva,
a Corbins hi fa un bon so!,
a Vilanova la Barca,
hi cantan los rossinyols.

—
A Menarguens tinch la caixa,
a Corbins lo calaixó,
a la vileta de Termens
hi tinch lo festejador.

O bé penjant lo calificatiu de ciutat, a quatre pobles no gayre grans pero molt acostats:

Si voleu que us he les cante
les quatre ciutats que hi ha:
lo Cogul, los Aubagés
Torrebesses y Serviá.

Si voleu que us he les diga,
les quatre ciutats del rey:
Rosselló, Torrefarrera,
Vilanova y Benavent.

—
Si voleu que us he les diga,
les quatre ciutats del mon:
Mollerussa, Fondarella,
Miralcamp y Sidamon.

—
Si voleu que us he les diga
les quatre ciutats reyal·s:
Monsonís y Foradada,
Cisteró y Pelagalls.

—
Les mellors ciutats de Lleyda,
son d'allá d'allá del riu:
Torres de Segre, Albatárrech,
Sudanell y Montolíu.

Algún ne citaría de aqueixos pobles, que no té res de petit; no obstant figura en la copla porque llur autor, no va tenir tanta forsa com tenia l'assonant, que li reclamava quatre pobles molt propers.

Tots los pobles de cada una de les cansóns transcrites, son molt prop l'un de l'altre: n'hi han que no arriuan a distar mitj' hora de camí. De dos dels citats en la darrera copla ne dona una idea la dita popular, que'ns fá saber que lo *Secret de Montoliu, se va sentir de Albatárrech*.

He dit més amunt que les cansons que transcriuria no tenen malicia: lo dir d'aquestos darrers pobles, que son petits, es no dir res, es pá y mel si's comparan ab los dicteris apassionats de certes cansons que califican als habitants dels pobles que anomenan, de *gormants, clascamolls, ventallets, ratetes, cagasselles, desgraciats, puntosos y lladres*.

Com hi han cansóns que motejan a les xiques de certs pobles, de *ofendoses, batxilleres, remussall, llastimoses, bocatoves, esmolades, negres y rabosetes*.

VALERI SERRA Y BOLDÚ.

La pagesa-dama

La pagesa - Dama

The image shows a handwritten musical score for the song 'La pagesa-dama'. It consists of six systems of music, each with a vocal line and a guitar accompaniment line. The lyrics are written in Catalan and are: 'Jo bé m'hi vull casar, / deume l'enhonra bona, / qu'estich enamorat / d'una gentil minyona. / Ay amor / quin día em treurás / la pena del meu cor. / Ay amor. / Jo bé m'hi vull casar / pró els seus pares no ho volen; / de nit no puc dormir / de día no reposo. / Tothora estich pensant / quant la encontraré sola; / de casa allà á la font / si'n faig de toms y voltes.'

Fadríns que'm coneixeu
deume l'enhonra bona
qu'estich enamorat
d'una gentil minyona.

Ay amor
quin día em treurás
la pena del meu cor.

Ay amor.

- 5 Jo bé m'hi vull casar
pró els seus pares no ho volen;
de nit no puc dormir
de día no reposo.
- 9 Tothora estich pensant
quant la encontraré sola;
de casa allà á la font
si'n faig de toms y voltes.

- 13 Un día la encontrí
al hort, que anava sola
cap á regar les flors,
les flors y les violes.
- 17 Estava tot regant
bon punt jo m'hi atansava;
l'hi dic:—Ay amor meu
si un hortolá et faltava.
- 21 —La qui no pot sembrá
cap moço pot llogarne.
—Bon goig, no'm dirás tu
si l'amor vols donarme?
- 25 —A n'el meu pare aneu
vostre pena explicarhi,
si ell vos me vol doná
per mi soch ben donada.
- 29 Lo pare quant ho sent
aixó va contestarne:
—No's pot torná á donar
l'amor que ja es donada;
- 33 que vindrá un cavaller
que me l'ha demanada;
si avuy pagesa escau
demá será una dama.
- 37 —Adeussiau amor,
sols vull encomanarvos
regueu aquella flor
qu'un día vaig donarvos.
- 41 A Barcelona avuy
s'es vista una gran boda
y al hort s'han mort les flors
les flors y les violes

Tramesa per JOAN LLONGUERAS.

Cansóns de brés

Porto ja dit en uns articles de *Lo Pensament Catalá*, y darrerament en lo *Culte Popular a la Mare de Deu*, que de cansóns de brés n'hi han de curtes y de llargues, y's comprén que aixís sía, perque unes vegades pera adormir a un infant n'hi ha prou ab poca cantada, y devegades no basta la més llarga del Romancer.

De tots modos, les cansóns típiques de brés, son les curtes.

Son soneta vina aquí,
a la voreta'l cuixí;
quan la soneta vindrá
lo Josephet dormirá.

—

La cansó del ororoy
es una cansó molt llarga;
comensa en la orohina,
y acaba en la oroyana.

—

Los reys de la terra,
no'n tenen pas no
de nens tant hiermosos
com lo que tinch jo.
Nenet de la mare
fes noneta non.

—

Sant Magí feumel dormí,
Sant Joan feum'el ben gran,
que sa mare n'es al camp

que n'hi portará cosetes,
a la falda pinyonets,
a les mans avellanetes,
y als que no volen callar
surretes a les anquetes.

Devegades se canten coples soltes, que pe'l sentiment que les informa s'adiuhen molt be a les mandroses tonades de brés.

Veusaquí unes poques de les que més se cantan:

L'alegría del meu cor
a fé se'n ha ben anada!
algún día tornarà
que será ben arrivada.

The image shows four staves of handwritten musical notation in a 3/4 time signature. The lyrics are written in cursive below the notes. The lyrics are: "Sant Jaume patró d'Espanya", "feu aclarir tot lo mon", "que tinch la bugada estesa", and "y la pasta bona al forn." The music is written in a simple, folk-like style with various note values and rests.

Sant Jaume patró d'Espanya
feu aclarir tot lo mon,
que tinch la bugada estesa
y la pasta bona al forn.

Nom de pare, nom de mare,
son noms de molta alegría,
aquell qui'n té no'n fa cas
y lo qui no'n té'n voldría.

Del mal del anyorament
ne planyeria a les pedres,
perque es una malaltia
que no la entenen los metjes.

Avans me deyan la
trista, ara m'han mudat lo
nom ara que m' diuen a legra
soch la mes trista del mon.

Avans me deyan la trista,
ara m'han mudat lo nom,
ara que'm diuen alegra
soch la més trista del mon.

—
Diu que'l mal d'amores mata,
jo dich que no mata, no,
si'l mal de amores matava
quant temps ha que ho fora jo.

—
Algún día m'alegrava,
ara no m'alegro, no,
perque se m'ha barrejada
l'alegría ab la tristor.

Les que segueixen son escullides de entre les moltes que essent del Romancer se canten al peu del brés, y totes elles fan bon paper per sa hermosa tonada al costat de les bones que's puguen presentar.

L'eixida a missa

Don Buesco se va... a la caca-se-
ri-a men-tres que cas-sa... va la
mort li ar-ri-va.

Don Buesco se va
a la cacería,
mentres que cassava
la mort l'hi arriba,
se'n va dêt a casa
triste y afigido:
—Deu la guard Donya Ana
'nirá mal servida,
no pensi en Don Buesco
mentre que *usted* visca,
que me'n hay d'anar
a la Romería,
n'estaré a tornar
un any y un día.
En sortint del quarto
en basca caïva,
en sent a les onze
lo combregâ arriba,
en sent a les dotze
Don Buesco ya fina.
—Mare la ma mare
que es aquest *ruido?*
—Aixó es les criades
que surten de missa.

—Mare la ma mare
que hi passa per vila,
sento les campanes
de Santa María?

—Se'n ha *muerto* un *grande*
un *grande* de vila.

—Mare la ma mare
jo seré la viuda.

Mare la ma mare
quan eixiré a missa?

—Les pobres pageses
están quinze dies,
y les menestrales
n'están vint y un día,
tu com a Donya Ana
un any y un día.

—Aixó vol dir mare
que may eixiría!

Mare la ma mare
quin vestit duría?
aquell d'estamenya,
o seda més fina?

En sortint de casa
los infants ja diuen:

—Que guapa la dama,
que guapa la viuda!

—Mare la ma mare
los infants que diuen?

—Deixa está als infants
no saben que's diuen.

Al entrar a missa
los infants l'hi diuen:

—Que guapa la dama,
que guapa la viuda!

—Mare la ma mare
los infants que diuen?

—Lo que'ls grans se callan
los infants ho diuhen.
En sortint de missa
les dones l'hi diuhen:
—Treut'he aqueixes gales
vesteixte'n de viuda.
—Mare la ma mare
quan temps que soch viuda?
—Filla la ma filla,
tant temps com té l'*hijo*.
Ella cau a *tierra*
tot esmortuïda;
ningú va a ajudarla
a la pobra viuda,
sino la sa mare
trista y afligida.

Quan vaig trovar la lletra y música de aquesta cansó, vaig tindre una alegría de aquelles que no s'esplican, y no sabia que En Marián Aguiló l'hagués publicada y hagués escrit que al recullirla «lletra y tonada li feren espurnejar els ulls y'l paper de llágrimes.»

Naturalment, quan la vaig tindre y vaig observar que hi havien algunes paraules castellanes de falsa assonancia, vaig procurar cotejarla ab les versions conegudes y'm va resultar que no s'esmenaven ab cap de les vuyt que publicá en Milá y Fontanals, ni ab la de'n Pelay Briz. Ademés, la de Artesa té més versos que totes elles. Vaig al *Romancer* del Aguiló y'm trovo ab dugues llarguíssimes variants que poch o res afegien á la meua, y en cambi les duya netes de paraules castellanes; aixó'm va deixar no poch estranyat, pero després vaig veure la nota ahont diu que *en la major part de les versions* hi havia mots castellans y *la paraula* «esmortuïda» (com a les de'n Milá, Briz y meua) y que la va deixar com está avuy, *rebutjantne les corrupteles y lletjures* pe'l coteig que va fer ab altres.

Y está clar que encarinyat ab la cansó de *Don Buesco*, n'he anat aprenent lo que he pogut, y es, que bretóns y francesos ne pretenen la paternitat, presentant los uns la cansó de *Sire Nann* y'ls altres la de *Jean Renaud*, abdúes consemblantes de la catalana.

Escriptors de talla com Villemarqué, Wolf, A. Branchet, Gerard de

Nerval, Le Comte de Puymaigre, Constanti Nigra y Gastón Paris li han dedicat sengles articles y n'han publicat boniques versions y diu també En Pelay Briz que en un article de la *Revue critique d'histoire et de littérature* hi va llegir la llista de les versions que s'en coneixen, dihent que n'hi ha de toreneses, bretones, auvergneses, del Rouen, de la Vendée, de Limoges y de molts altres punts de Fransa, a més de les italianes y daneses. Continua en Briz queixantse de que ningú s'haja recordat de les versions catalanes. y diu que «nostra versió va acompanyada de una melodia que no la tenen pas tan bonica'ls de fora casa».

La per mi recullida a Artesa, segons parer de músichs que podían dirho, es molt superior a la d'En Briz que sosté ser la primera.

Ergo (podía cloure'! sorites aixís):

La versió de *L'eixida a missa* que tinch l'honor de oferir als llegidors de CATALUNYA, y's veu avuy estampada per primera volta, es potser la mellor de Europa.

Les joyes de boda

Don Carlos ne te tres filles totes tres
 filles de un any s'en van a pendre ventura
 Lo ram rumbeja la fulla
 fu-ra lo mati de Sant Joan
 fulla la fulla rumbeja'l ram.

Don Carlos ne te tres filles,
 totes tres filles de un any,
 s'en van a pendre ventura
 lo mati de Sant Joan.

*Lo ram rumbeja la fulla
 la fulla rumbeja'l ram.*

La una s'en diu ab l'altra:
 los aymadors quan vindrán?
 ja respón la mes grandeta:

—Lo meu no trigará un any;
ja respón la mitjaneta:

—Lo meu no trigará tant;
la petita's fá en *ventana*,
te'ls veu vindre per un camp
montats en mules de sella
y ab los criats al devant.

—Que m'en porteu de la guerra
váltres que haveu trigat tant?

—No te'n porto ni or ni plata
ni perles ni diamants,
sino una cinta brodada
no l'han feta'ls cristiáns,
l'ha feta la reyna mora
que hi ha trevallat set anys
m'ha dit que sols la portesses
les tres diades del any:
lo día de Corpus Christi,
Pasqua y diumenge de Rams.

Si dono aquesta cansó, tant popularisada desde que l'Alió la va incloure en son hermosíssim àlbum de *Cansóns populars catalanes*, es per la molt notable diferencia de abdúes melodíes, tant marcada, que si un ne sentís la primer estrofa de cada una, diría que's tracta de dos cansóns qu'en la lletra tenen comuna, pero no es aixís; la lletra no es molt desigual, en cambi la música no té res de semblansa, absolutament res; son dos bones melodíes, y si la del Alió es una hermosa cansó de temps alegre, aquesta es una hermosa cansó de brés.

La Gandofia

Hi han moltes versions; unes comencen ab la copla que hi ha al devall de la melodia, y altres aixís:

Islarch

A...ne...mon'hi min...yo...nets a-
ne...mon'hi on quella ter...ra que als que tre...va
-- llen es...so...ten y als que feu...hen
do...nen, ten...da

Ja estich cansat d'esser pobre,
malhaja tanta pobresa,
qu'estich en opinió
que home pobre may s'alegra.

y després comensa la pintura del país:

Vamos, vamos a Gandofia,
quina terra n'es aquella!
que les parets son de sucre
y les vigues de canyella,
los embants de pinyonets,
y los trébols son de neula,
les teulades de turróns
perque allí no s'hi fa teula.
Los carrers de cotó fí
perque ningú hi ensopega,
les muralles de crestall,
tota la ciutat clareja.
Allí al voltant de una bassa

hi ha un abre que fa moneda,
la moneda allí se pert
perque ningú l'arplega.
Tots mô'n hi haurém de anar;
a n'aquella terra, Roseta,
als quins trevallen, assoten,
y als que jeuhen, donen renda;
qui no sab de festejar,
als tres dies que n'aprenga,
qui no sab de juga al pico (1)
lo destinen a galera.

En Milá hi posa no més que sis versos del comensament, molt pareguts als transcrits. Jo n'he trovat més de una versió en cada un dels pobles de Cubells, Limpola, Artesa y Palau de Anglesola, y una entre elles que comensa de modo ben diferent de totes:

Capitá del morralet
y gormant de la cirera,
so estat en una ciutat
que Gandofia s'anomena.

Se veu que la idea de una ciutat imaginaria ahont se pot o's pogués ser felís en aquesta vida, se l'han forjada'ls homens de totes époques.

No fá gayre temps que's cantava un romanso de cego que pintava'l país de Xauxa, ab tantes delicies com promet aquest de la Gandofia.

De la música, pot dirse que entre les de brés, es de les millors.

(1) Joch infantil de poch moviment pera donar idea de que en lo tal país, ni'ls jochs han d'esser gayre entretinguts ni costosos de fer.

VALERI SERRA BOLDU.

Los dallayres

Los Dallayres

Si n'hi ha tres da-llai-res que'n da-llan
del bon blat los dos da-lla que da-lla pe-ti-ta-bo-
nica l'al-tre no vol da-llar pe-ti-ta com
va. Lom lá que del ai-re l'ai-re, lom-lá que del ai-re
va.

- Si n'hi ha tres dallayres
que'n dallan del bon blat
els dos dalla que dalla
(petita bonica)
- 5 l'altre no pot dallar
(petita com va)
(Lomlá, que del aire, l'aire,
lomlá, que del aire va.)
- 9 N'hi há una minyoneta
qu'els en porta el dinar;
—¿Que teniu lo dallayre
que no podeu dallar?
- 13 ¿Os en fa mal la esquena;
la esquena ó be la má?
—No me'n fa mal la esquena,
la esquena ni la má,

- 17 mon mal es d'amoretas,
es mal de festejar.
Una polleta rossa
que'm fá morir y penar.
- 21 Jo diré á n'el seu pare
si me la vol donar,
si ell no me la dona
jo la'n faré robar
- 25 pels Miquelets de Andorra
y pels de Perpinyá.
Ja'n trucan á la porta.
—Ola, ola ¿qui hi ha?
- 19 —Baixeu, baixeu, rosseta,
que os en volém casar.
—Ja baixo desseguida
que ho tinch tot arreglat,
- 33 les vintinou camises
acabo de plegar.
Al baixant de la escala
encontra son germá.
- 37 —¿Hont vas, falsa traidora,
que me l'has de pagar?
—Calla, mon germá, calla,
calla si vols callar,
- 41 ja saps que ab gent de guerra
no hi ha res que guanyar.
Si les forques son noves
te las faré estrenar.
- 45 Obran tantost la porta
y pres ja l'han posat;
avans de morí el día
varen penjar al germá.

Deu y lo dimoni

Dues rondalles recullides pe'l camí

Camí de Nuria, vora de la regalada font de la Ruiria, varem trobar un home que per sa agitació y son parlament sense solta, deixava endevidar la bojería que'l dominava. Ens aturá y, plens de llástima, varem oír ses tremoloses paraules mancades de sentit. El cel amenassava tempesta y se sentía la remor del tró llunyá. Aquell espectacle de la naturalesa, de cop semblá com si li portés un raig d'enteniment; y, com si hagués trobat una idea perduda, a tall de secret, baixant la veu va dirnos:

—El diable per espantar als homes va inventar lo tró, y aixís els estemordía, fentse l'amo de sa voluntat.

Deu per salvar a l'home d'aqueixes males manyes, va dir: ¿sí? tu has inventat lo tró, puig ara jo criaré lo llamp, que servirá d'anunci del tró.

Desde llavors l'hom sab quan lo tró vé y el diable no'l pot estemordir, gracias a Deu.

* * *

Fent l'ascensió de la Mare de Deu de les Salines, sobre Massanet de Cabrenys, lo guía que'ns acompanyava nos contá lo següent:

Molts anys fá vingué a aqueixes terres un escultor de gran fama, y tot seguit va trobar feyna. El poble de Albanyá li va encarregar un Cristo y el de Fontfreda un Sant Miquel. L'escultor va comprar un roure molt gros que hi havia a una masía, y de son tronch corpulent ne va treurer fusta per les dugues imatjes.

Per aixó la gent dihuen que el Cristo de Albanyá y el dimoni de Fontfreda son germáns.

FREDERICH RAHOLA.

ENTRENECE A LA BIBLIOTECA DEL
MINISTERIO DE CULTURA

El ram del vidriol

El ram del vidriol

O. brú qu'ha-vém d'en-trá, que la prim prim ver-de-
-ro-la o. brú qu'ha-vém d'en-tra pe'l ram del vi-dri-ol.

Obrú qu'havém d'entrá
que la prim, prim, verderola;
obríu qu'havém d'entrá,
pe'l ram del vidriol.

—Los panys están trencats,
etc.

—Que'ls fassin adobá,
etc.

—No tením pas diners,
etc.

—Que'ls fassin fé als ferrers,
etc.

—No'ls han sapigut fer,
etc.

—Que'ls fassin fé als marxants,
etc.

—Ja ens en han fet uns quants,
etc.

—¿Hont trovarém las claus?
etc.

—Las tenen els gripaus,
etc.

—Passém y no'ns toquém,
etc.

Jochs de nenes

Aquestos primers, les estances dels quals no parlan del modo que han de accionar les nenes que jugan, son lo mateix: s'agafan totes de les mans, y forman una rodona en que també hi fan cabre a les petites pera que's distreguen.

Van rodant sempre cap a un mateix cantó, y mentrestant cantan, unes vegades ab música propia, altres ab la de altres cansóns, las que segueixen:

Lo vellet s'en alse
de bon dematí,
n'agarre la llaura
y s'en va a llaurar. (1)
La mestressa jove
n'hi fá l'esmorsar:
un platet de sopes
y un bossí de pa,
y una arengadeta
per empassâ'l pa.
Al mitj de la vila
una font hi há,
lo qui vulgue veure
s'ha de agenollar;
de genolls en terra
s'hi ha de posar,
ab lo porró en l'ayre
te-re-re-re-re te-re-re-re-re.

(1) En Briz la du parescuda, comensant aixís:

Lo petit baylet—dematí's lleva
pero en lo demés no es tan arrodonida.

Hi han noyes de algúns pobles que al dir los darrers cinch versos s'agenollan.

Lo senyor Ramón
carrabina'n té,
tres o quatre duros
també se'ls va fer.
No té ni camisa
per poguers mudar,
ab un barretet

. . . . .
tot plé de polls,
aixó es les miseries
del senyor Ramón.

—
Lo senyor Ramón
enganya a les criades,
lo senyor Ramón
enganya a tot lo mon.

Y encara hi ha del senyor Ramón la més popular de totes:

Lo senyor Ramón
es un home gros,
va per les teulades
rosegant un ós.
La seua senyora
es molt delicada,
no menja tunyina
ni cosa salada,
sino confitura
qu'es cosa de gana.

—
La María guapa
va fê fê un pregó,
que ningú l'hi cante
la seua cansó;
la seua cansó
ja li han cantat:

xich com lo Silvestre
no'n trovará cap.

—

Ja floreix la menta,
ja grana'l fonoll,
a la porta'l Llarch
los galáns hi son. (1)

—Aquí vením Tón
p'el que vos sabeu,
lo vostre Joseph
si mos el dareu.

—Lo nostre Joseph
no us el podem dar
perque a casa nostra
l'hem de fê llaurar.

—

—A la plassa fan ballades
mare deixem'hi anar,
com que soch tant boniqueta
ballador no'm faltará.

—Catarina, Catarina,
la plassa no pots anar,
mira que'l teu pare arriba,
que *de luego* arrivará.

—Si té de arrivar que arrive,
jo a la plassa vull anar.

Encara no es a la plassa
lo seu pare va arrivar.

Tant bon punt arriba a casa:

—La Catarina ¿ahont está?

Les criades son traidores,
mentida n'hi van contar:

—Es a la plassa, que balla,
que balla ab lo seu germá.

(1) Hauria de dir *dames*, cantantse com se canta a un xiquet; però solen també cantar-la'ls xiquets a una xiqueta amiga... per alló de que'ls infants fan lo que veuhen fer als grans.

Ja ne tome la xurriaca,
escala avall s'en va anar.
Al sent a mitjes escales
la Catarina encontrá,
ja n'hi planta garrotada
un bras ja n'hi fá saltar,
lo seu germá s'ho mirava
per un finestró que hi há:
—Pare no li'n truqueu més
no l'acabeu de matar.
Lo día del seu enterro,
a son pare van penjar;
quan va sê al cap de la forca
tres paraules va llansar:
—Ay pares que teniu filles,
no les deixeu festejar;
ja veyeu lo que a mi'm passa,
que ara m'en van a matar!

Tornada pera repetir després de cada quarteta.

Sota l'aulivera auliva,
sota l'aulivera está.

—

La Elvireta maca,
porta cinturón,
porta quatre cintes
lo mellor del mon.
Quan será casada
no ho podrá portar;
a la estripa anauhes
bola l'hi va dar;
bola l'hi daríam
bola l'hi darém,
y a la nostra colla
may més l'hi voldrém.

—

Les següents quartetes les van cantant, alhora que van fent lo que indica'l darrer vers de cada una, sense desfer la rodona.

*San Serafín del monte,
San Serafín monté,
yo como soy cristiana
ja m'en agenollaré.*

*San Serafín del monte,
San Serafín monté,
yo como soy cristiana
ja m'en assentaré.*

*San Serafín del monte,
San Serafín monté,
yo como soy cristiana
ja m'en ajeuré.*

*San Serafín del monte,
San Serafín monté,
yo como soy cristiana
ja m'en alsaré.*

Aquest joch se fá a Catalunya, pero no es nostre; En Rodríguez Marín lo porta en dialecte andalús aixís:

*San Serení der monte,
San Serení corté,
yo como güen cristiano
yo m'arrodillaré...*

y porta una única variant que assegura ser cubana, que es igual a la transcrita

San Serafín del monte.

Lo següent, *L'Escudereta*, es més bonich, més mogut y s'hi lluheixen molt les protagonistes.

Es un dels jochs de nenes més antich y dels que's veuhen desapareixe, que més tristesa causan. En Pin y Soler ens el fa ser del temps de

Jofre'l Pilós, si bé En Maspons se decanta a creure que no es tan vell; de tots modos es aixerit, y per la tonada, lletra y acció ab que s'acompanya, se mereixería que fos més cultivat del que ho es ara.

Pera jugarhi's posa una de les noyes asseguda a terra, a tall de rey moro, ab companyía als costats, y les demás noyes que jugan van a ella en comitiva. La que fá de embaixador s'adelanta, saluda y canta:

—Tres passos so dat en terra,
no sé si'l rey dirá res,
de les tres filles que *tengua* (tiene)
si me quiere dar la una?

Y la que fa de rey moro, contesta:

—Si les *tengo*, que les *tenga*,
no les *tengo* para dar,
del *pan que yo m'he comido*
elles també'n *comerán*.

Al sentir aixó, l'embaixadora, recula, cantant:

—M'en torno molt descontenta,
cap al *palacio* del Rey,
ho vaig a contâ a la Reyna
a la Reyna donya Ignés.
—Torna, torna, escudereta,
la més guapa t'en daré,
la més guapa, la més linda,
la poncella del roser.

Al escoltar aquestes paraules del rey moro s'han anat acostant, y escullint, díu:

—Aquesta'm prenc per esposa
per esposa y per mullê.

Y li encarrega:

—Lo que't suplico escudera
que me la governes bé.

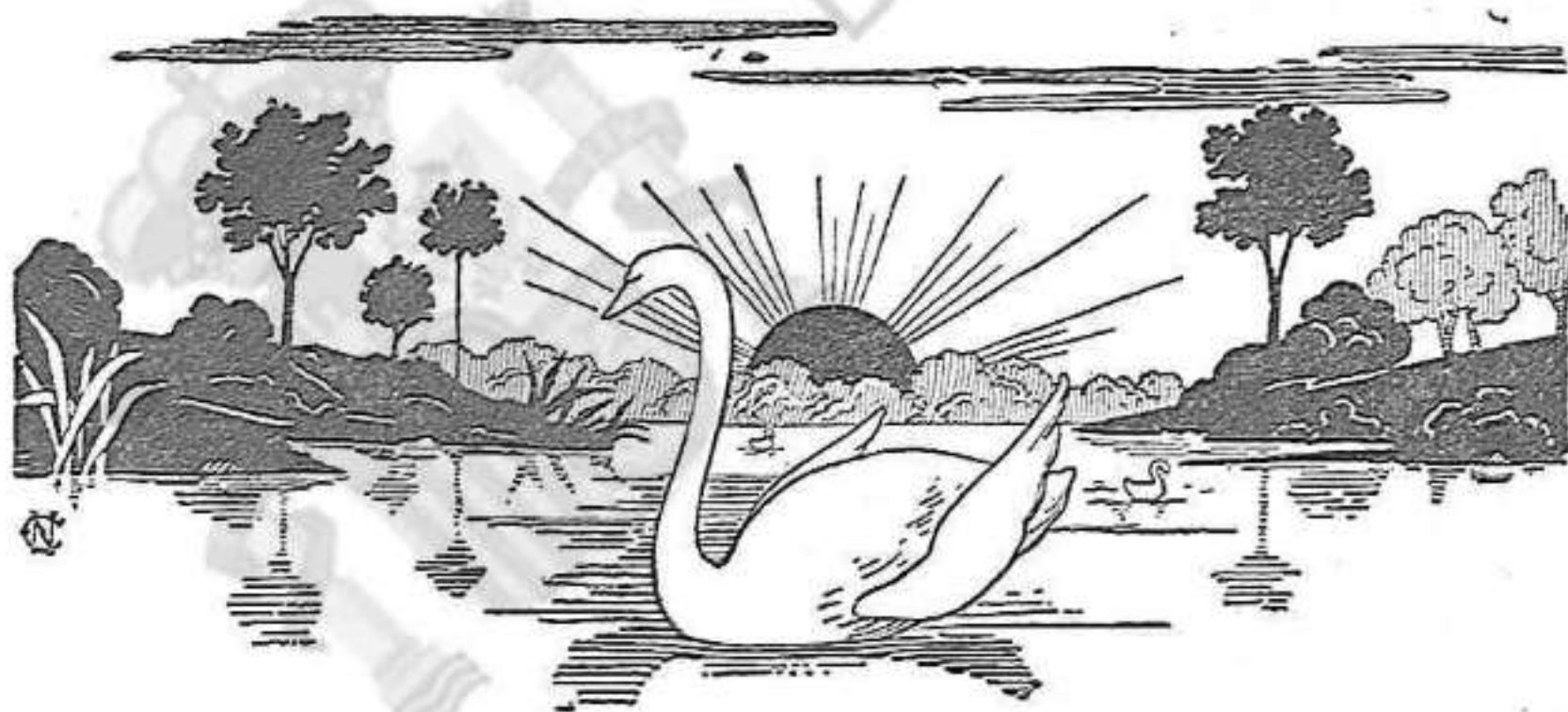

—N'estará ben gobernada,
en cadira d'or sentada
en brassos del senyor Rey.
—Adiós rosita y perleta
adiós rosita y clavell.

...L'he vist jugar a Bellvís, Bellpuig, Agramunt, Linyola, Vallfogona, Poal... etc., pero no he sentit enloch corretgir los diferents errors que s'hi observan.

Ab parescut accionat, y lletra consemblanta'l tenen a Sevilla y Extremadura.

v. SERRA y BOLDÚ.

Lo fadrinet

Lo fadrinet

Allegro

N'hi ha tres fadrins que'n venen de la guerra
no n'han dut res sino una cançoneta

- N'hi ha tres fadrins
que'n venen de la guerra
no n'han dut res
sino una cançoneta;
- 5 *La* un la diu,
y l'altre la anomena
l'altre la escriu
sobre el Pont de la Pedra.
- 9 Si n'han entrat
al jardí de Playansa
no n'han vist res
ni flor ni melloransa

13 sino un roser
que fá las roses blanques.
El més petit
n'ha trencada une branca
17 pera donar
a la seva Joana.
Lo jardiner
a la presó el portava.
21 —Joan, mon cor
¿qué voleu que us en fassa?
—Pujau a dalt
la finestra més alta
d'allí veureu
la plana de Cerdanya
y jo veuré
la meva enamorada.

Tramesa per JOAN LLONGUERAS.

Supersticions del Alguer

La nit dels morts s'aparella una mesa ama los avansos del manjá del día, advertint pero de no posar forquetas, rasors o altres objectes que puntxin.

Al mudarse de casa se portan primer la sal y un pa.

Quant els mariners se troban assay lluny d'en terra, no deuen de parlar de anegats.

Lo süilet a l'orella dreta es senyal que diun be de nosaltros; a l'orella esquerra que ne diun mal.

Quant un cutxo (gos) orquireja, com diun en aquí, a sota la finestra de un malalt grave, no passarán assay días que aquest morirá.

Gitar lo vi a la mesa es senyal d'alegría; gitar l'oli, de desgracia.

Quant un minyó jumpa ama las camas a un altro, aquell no crixi mes.

Si una persona cusint se punxa lo dit y no l'ixi sanch, aquesta mori primer d'haver acabat lo treball que tenia a mans.

Quant se deixa sola a una criatura, se li posa a costat un tros de pa, per parque las bruixas no l'embruixin.

Quant a un minyó ne l'ixi una dent, ell l'amaga a un forat de la paret esperant que vagi lo rató a se ne'l prendre y posarhi en cambi moneda.

Quant los minyons tallan la cua a la sargantana, al veure las contorsions que ella fá diun que flastona.

Hi es la creensa que los sidadus (tresors) entant que no son descuberts, estiguin en possessió dels diables.

Al fer a la mesa una creu ama las posadas, las donas supersticiosas prenen cuidado de desferla lego, dient qu'es senyal de mal auguri.

En divendres no se tallan las unglas.

En dijous y divendres sants, las donas no se pentinan.

Lo que té orelles llargas, diun que té vida llarga; lo que las té curtas, lo contrari.

Las taquetes blancas en las unglas, indican que lo que las porta es un mentider.

Se creu que la pell de la curara (serp) porti fortuna.

Y així mateix que la pell del cutxo tiri lo llamp,

Quant a una jova li cau lo devantal, es senyal que calqui hu l'ha desitjada.

Quant en un carrer mori una fadrina o un fadrí, hi es la superstició que no passi molt temps que en lo mateix carrer ne morin altres set del mateix sexo.

Per fer passar lo senglot a qui'l té, se li dona un assusto o se'l baralla.

Per curar los talls en los dits, se acostuma faixarlos ama una teranyina.

Quant en la parpella del ull ixi un granet dit *l'ull sol*, per curarlo se fá mostra de cusirlo, passantli al damunt un'agulla enfilada.

Per curar *l'os del cor*, alteració dels pulmonis que porta desturbo a la respiració, las donas del pópul diun certas oracions que, segons ellas, tenen un poder diví.

Y per saber si una persona es estada *presa per ull*, sempre ama'l sólit acompanyament de las oracions, se gitan tres goteras de oli a dins de una tassa d'algua y a damunt d'aquesta tres pedretas de sal. Si l'oli se desuneix, aquella persona es estada *presa per ull*; lo contrari, si se manté unit a formar tot una gotera.

Las *faturas* venen fetas de las fadrinas quant s'abijan que'l jove no correspón més al afecte d'ellas, preferint l'amor de una altre dona.

Prenen una poma, una pera, etc., y després d'havérlishi fiquit a dins tantas agullas, dient tantas paraulas misteriosas, per mitj de un'altra persona la fan tendre al desafortunat jove, que no més al tocarla está *faturat*, es a diure, no passará un gran espaci de temps que morirá en consunció. A damunt d'aixó hi es lo ditxo, quant hú es pres de la tristesa: ¿Perqué tens aquesta mala cara? ¿Que t'han fet las faturas?

RAMON CLAVELLET.

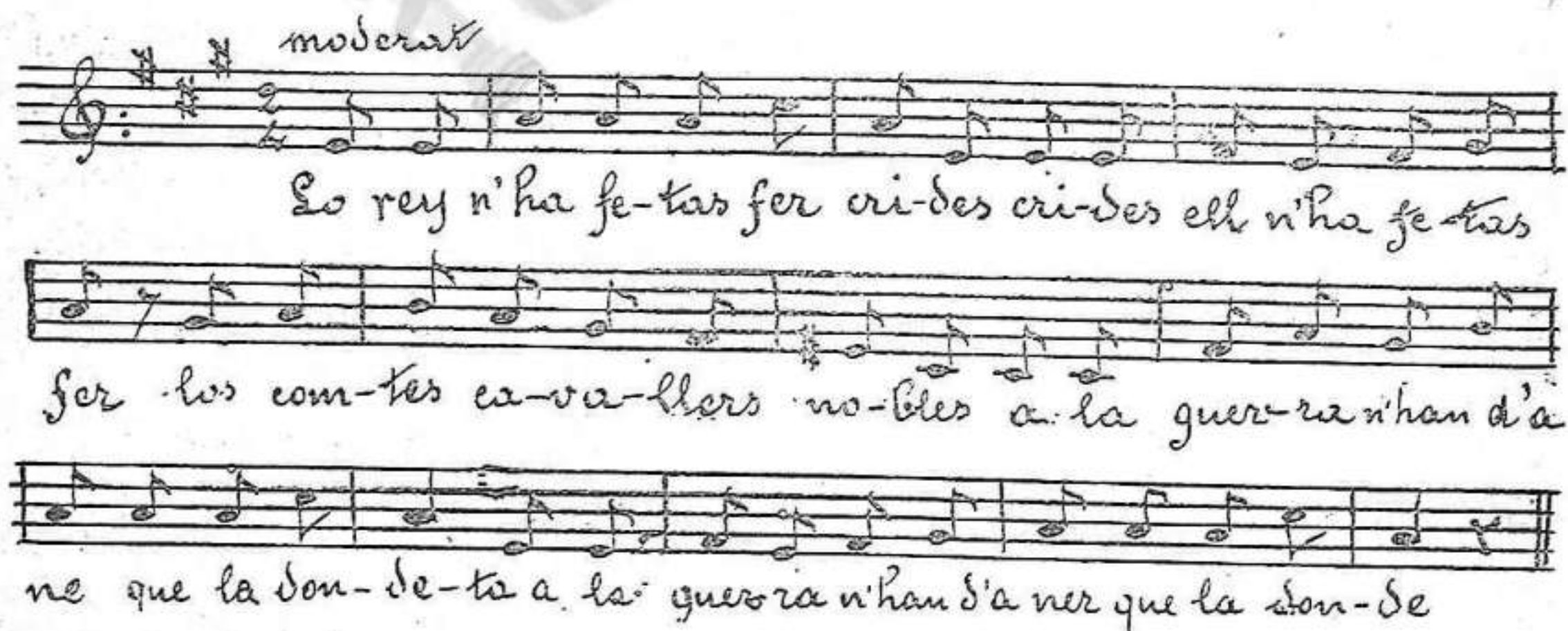
La Porqueyrola

Induïblement una de les primeres necessitats qu'ha hagut de sentir l'home es'l cant; per aixó si be la paraula li es precisa y de gran necessitat pera comunicar sos pensaments ab llurs consemblants, la música li serveix per expressar totes ses afeccions morals: per aixó canta, sempre que vol dir quelcom que li surt de dintre y que no pot explicar ab la paraula; canta sofrint y canta gosant, y quasi podem assegurar que l'home que no canta es home mort.

Tant es així, qu'en tot temps la música ha sigut considerada com un dels més bells esclats del individu humá, que Plató la defineix dient: «La música es l'art qu'arreglant la veu, passa fins a l'ànima y l'inspira el gust de la virtut.» Si'l sabi grech que feu aytal definició no s'equivocá, be podem dir a boca plena qu'es tot virtut lo fill de Catalunya, puig ben pochs pobles trobaríam que com el nostre hagi cantat tant sempre.

Aquesta afirmació no la fem a la *babalá*, sino que'ns apoyém ab arguments que demostran estém en lo cert; veyemne una prova. Heus aquí una cansó popular, «La Porqueyrola», y aguaytém quantas tonades trobem de la mateixa, escampades per diferents indrets d'ahont nostra llengua es parlada.

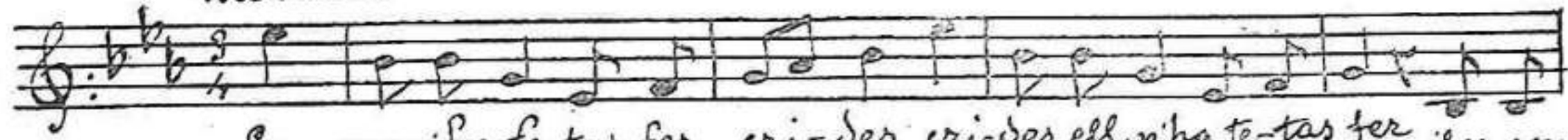
moderat

Lo rey n'ha fe-tas fer cri-des cri-des elh n'ha fe-tas
fer los com-tes ca-va-lhers no-bles a-la guer-ra n'han d'a
ne que la don-de-ta a la guer-ra n'han d'a ver que la don-de

Aqueixa tonada, que fou recullida per lo mestre musich catalá En Baltasar Saldoni, il·lustrat deixeble de l'escola de música del monestir de Montserrat, nascut a Barcelona l'any 1807, díu que la prefereix a altre tonada recullida per ell mateix y que posém á continuació per rahó de semblarli conserva millor lo gust propi dels cants populars de Catalunya.

moderat

Lo rey n'ha fe-tas fer cri-des cri-des ell n'ha fe-tas fer los com-
tes ca-va-llers no-bles que la don-de-ta. a la guerra n'hon-d'a-ne que la don-de

Es notable la apreciació del mestre esmentat, per quant una altre tonada que tenim, recullida per los vols de la ciutat de Tarrassa, ve a mostrar un xich de semblansa ab la preferida per En Saldoni y es la que segueix:

Al·legret

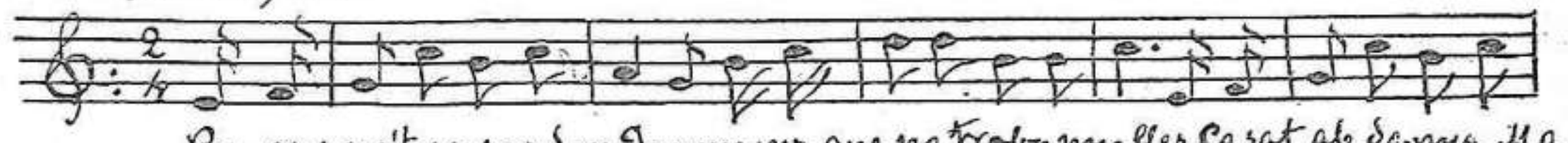

Lo rey n'ha fet fé u na cri da u na cri da n'ha fet fer que no-
bles y ca va lle ros a la guer ra ha gin da ne di ron don day na
a la guer ra ha gin d'a ne

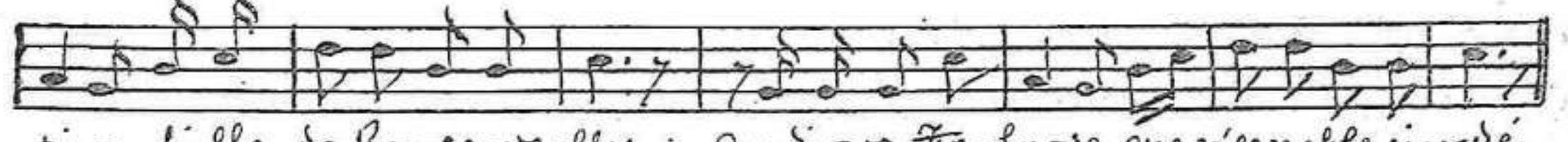

Aquesta es procedent del Baix Vallés:

al·legret

Per que no't casar don Jan me per que no trobo nul·ler Ca sat ab do-nya Ma-
ri a filla de bon ca-va-ller. a-di-os to-lo-sa que n'es noble in-dé

Seguint cotejant semblances, trobarém que aquesta:

moderat

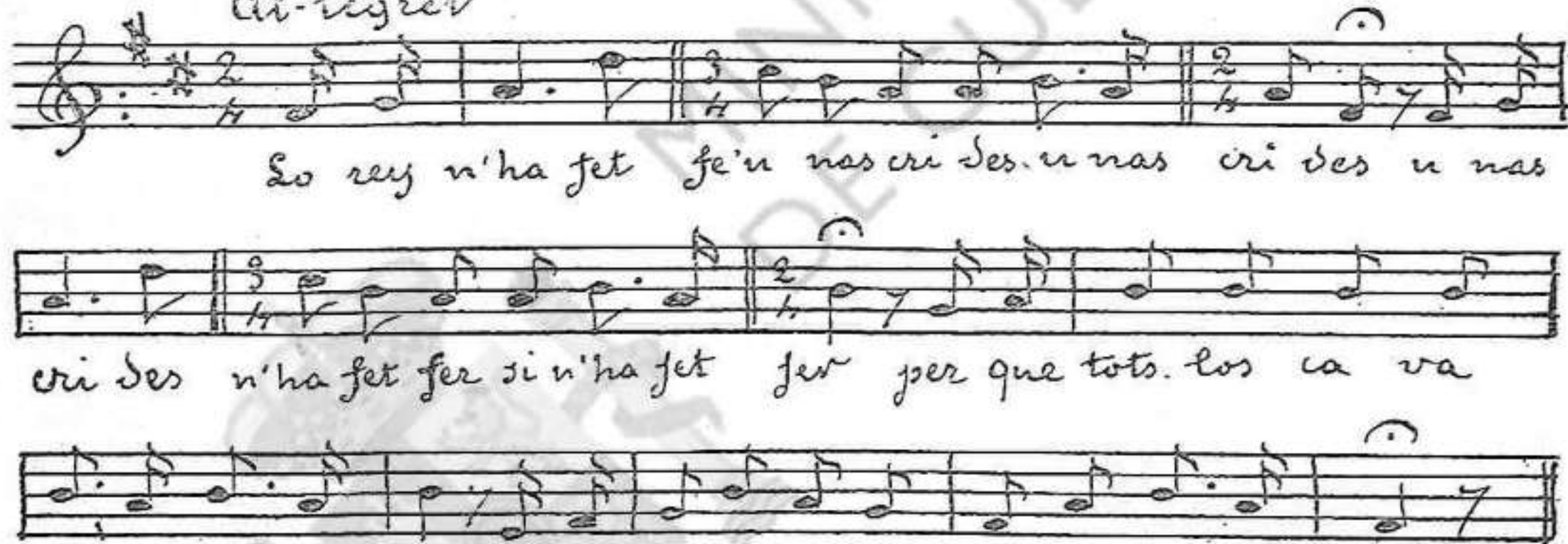

Per que no'us ca-seu don Jaume per que no'us cerquen rim-ller jo'os ne
 sabriss a prou u-na Boga lo ma-ri-ner to-ga fi-lla
 d'un gran ca-va-ller Boga lo ma-ri-ner

recorda bastant la cansó anomenada «La ploma de perdú», que publicá En Francesch Alió en sa colecció de cansons populars armonisades.

La tonada que segueix

allegret

Lo rey n'ha fet fe'n nas cri des u nas cri des u nas
 cri des n'ha fet fer si n'ha fet fer per que tots los ca va
 llers los ca va llers a la quer-ra ha gen d'a ne ha gen d'a ni'

es la que varem posar en lo «Cansoner Popular» corresponent al nombre XXVII, treyentla de *Las Cansons de la terra* d'En J. Pelay Briz y ja qu'hi som nos apar no hi será de més diguém quelcom de quin es nostre propòsit; aixó es, seguir la publicació del referit «Cansoner Popular» com aném fent, fins haver donat al públich totes les tonades que tenim recullides, que sempre serán algunes centes, puig de moltes d'elles n'hi ha diferents variants que enclourém a la colecció. Com a demostració d'esser veritat lo que dihém, tenim de confessar haver acceptat ab gran goig lo contribuir, encar que ab més voluntat que saber, en aqueix nombre de CATALUNYA dedicat al folk-lore, presentant un fruit de nostre cullita que assegura nostra afirmació.

Seguint nostre camí, veus en aquí un altre de tonada de la mateixa cansó

moderat

So rey n'ha fet fer u-nas cri-des u-nas cri-des n'ha fet
fer per que tots los ca-va-llers — En-ran que'm
So li-ra li-re a la guer-ra ha gen d'a — ne

La que posém a continuació fou publicada per En M. Milá y Fontanals en son *Romancerillo*, ab lo títol de *La Noble Porquera*;

moderat

So rey n'ha fet fe'u nas cri das u nas cri des n'ha fet
fer que com tes y ca va lle ros a la guer-ra ha gin d'a ne Vi rom don
day na a la guer ra he gin d'a ne vi rom don sé

com varem explicar en les Notes del «Cansoner Popular», fent nostra l'opinió del sabi folklorista Piamontés En C. Nigre: «aquesta cansó es un dels nombrosos exemples que demostra l'identitat substancial y formal de una gran part de la poesia popular de l'alta Italia, la Fransa, la Provensa y Catalunya, identitat que's para a la porta de les llengües vehines.

La cansó neix a Bretanya, ahont ha sofert notables alteracions. En el país Celto-Romá (Italia superior, Fransa, Provensa, Llenguadoch y Catalunya), s'ha mantingut idéntica, no sols en el fons sí que també en la forma, infiltrantse a l'Albania, Grecia y al país Eslau, encar que grave-

ment alterada, y en cambi no's troba a Castella ni al centre y a la baixa Italia.» El Compte de Puymaigre convé ab lo exposat per en Nigre en lo sentit d'existir un fons comú de literatura popular, donchs aquesta cansó, díu, «te una semblansa de les variants que de la mateixa's troban en diferents païssos que no's pot créurer ab una casualitat imprevista, ja que l'identitat es ben positiva» y abunda en l'opinió d'En J. Pelay Briz, de que «eix romans es molt antich y fill més o menys directe de la cansó bretona *Les dues germanes.* »

Per aixó l'hem escullida, pera poguer demostrar la riquesa de nostre cansoner popular en tots conceptes, puig duptém se trobi una abundancia de variants d'una mateixa cansó en cap altra terra.

Pera concloure aqueixa exposició dels cants populars catalans, ve yém are les tonades que segueixen recullidas per N'Antoni Noguera:

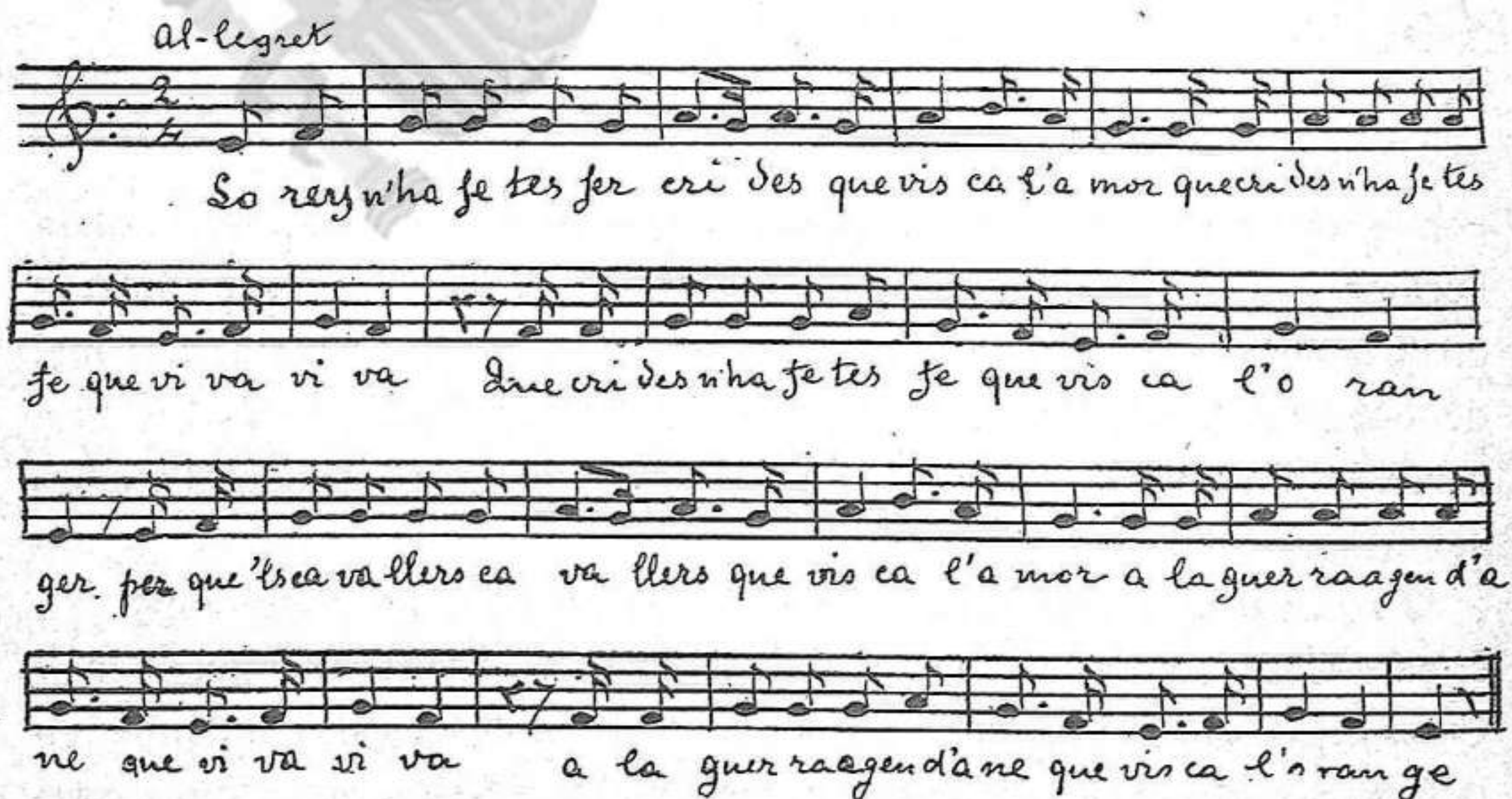
moderato

So rey n'ha fe tes fer cri des ga lin son son bay na
que cri des n'ha fe tes fe ga lin son son de

Aquesta tonada, procedent de Palma (Mallorca), te un cayent oriental que sembla recordar sa procedencia moresca, puig apar una donzella mora vestida a la catalana. La que segueix

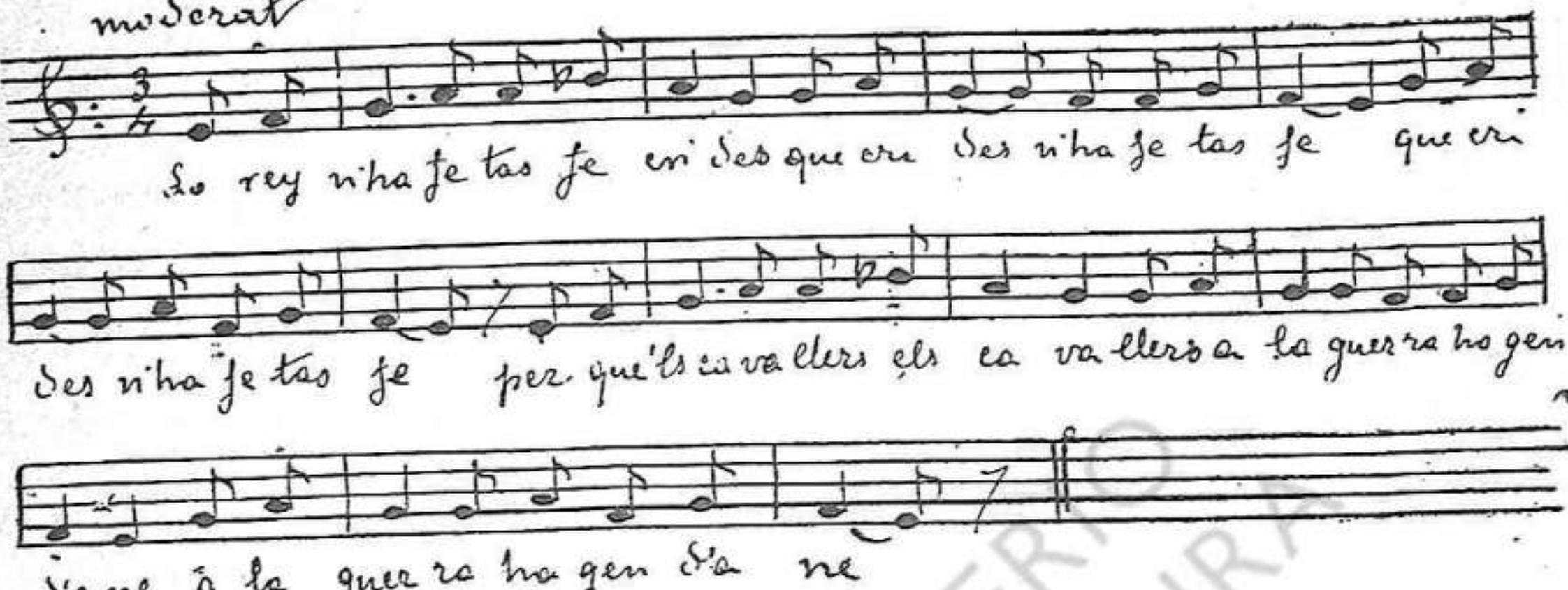
Allegretto

So rey n'ha fe tes fer cri des que vis ca l'a mor que cri des n'ha fe tes
fe que vi va vi va que cri des n'ha fe tes fe que vis ca l'o ran
ger. fer que l'sca va llers ca va llers que vis ca l'a mor a la guer ra gen d'a
ne que vi va vi va a la guer ra gen d'ane que vis ca l'o ran ge

fou recollida a Manacor (Mallorca), y es notable per la seua llargaria, deguda a la aplicació de la rescoble entre cada vers, forma no molt comuna a nostres cançons. Per últim, veus aquí una altra tonada d'Artá (Mallorca), també ben diferenta:

moderat

Lo rey ni ha fe tas fe eni des que era des ni ha fe tas fe que eni
des ni ha fe tas fe per que'ls cavallers els ca val lers a la guerra ho gen
s'ane à la guerra ho gen s'a ne

Y are sols me resta afegir a lo dit, que si aquesta mal girbada exposició de nostres cançons ha pogut interessar als vers aymadors del folk-lore catalá, quedaré altament satisfet de mon modest treball.

AURELI CAPMANY.

Festas del Alguer

Carraixal

Lo carraixal alguerés ofereix poch de característich; sol per lo dijous del *rayolu* (dijous gras) acostuman fer la tradicional olla podrida y en los últims días se venen per las tendas los *brinyols*, pasta frigida ama llet, sucure y ous.

La Setmana Santa

De las nits que precedeixen la Setmana Santa, grupos de joves campanyolos, aturantse en cada carrer cantan am'un'aria monótona y trista, certos gosos en los quals recordan las dolors de la Mare de Deu y la Passió del son Divin Fill.

Hú d'aquestos gosos es lo que pos a continuació:

La Passió

La gracia y la rahó
sense ningú aconort
fent oració al hort
Deu ha pres mort y passió.
Pilatos lo traydó
las mans se'n ha rentat
Mare d'un Vero-Deu
Vérgine de Pietat.

Las mans se ne rentava
de la sanch d'aquell bon Deu;
lo bo lladró li parlava:
—Ja seu Vos joh, Jesús meu!
Sant Simó ja lo cridava
del pés que li havia dat
Mare d'un Vero-Deu
Vérgine de Pietat.

Una creu li han carregat
que no la podia portar.
En terra ell es anat
—¡Ajut, oh pópul meu,
que jo so lo vostre Deu
y a tots he perdonat!

Mare d'un Vero-Deu
Vérgine de Pietat.

L'escavanada li han dat
y se l'ha presa en tristura.
Lo calis d'amargura
a Jesús han dat a bera.
De tanta veré que hi era
una serpenta s'ha alsat

Mare d'un Vero-Deu
Vérgine de Pietat.

Una serpenta s'ha alsat
a mitj d'aquell calis bell
y vistit que l'han de Rey
als codos una capeta
y a mans una canyeta
per la ciutat l'han passat

Mare d'un Vero-Deu
Vérgine de Pietat.

Quatre barons hi ha passat
en la cassa cassadora.
Li respón Nostra Senyora
—Debaixeulumel de la creu
que aquest es lo Fill meu
y a tots ha perdonat.

Mare d'un Vero-Deu
Vérgine de Pietat.

Hi es també la costúm, especialment per la Setmana Santa de pagar una certa suma en moneda per portar lo Sant Crist, las escalas,

Nostra Senyora, etc., y son tants los que pretenen aquest honor que no se concedeix que al qui ofereixi de més.

Durant la setmana de Passió, un dia per cada iglesia, es costum aparellar una gran mesa hont hi convidan tots els pobres del entorn que, després d'haverlishi rentat los peus, li posan a mans un bell pá blanch y un rial en moneda. Aquest pá es benehit y las donas del pópul li atribueixen la virtut d'obrar miracles.

Pel dijous sant, en totas las iglesias s'expón lo S. S. Sepulcro de J. C. adornat ama flors y llantías de totos las colors y per tot aquell día es una processó de fidels que giran de un'iglesia al altra lo que se diu: *anar a fer las cercas*.

Las processons de la Setmana Santa a l'Alguer diferencian poch de aquellas de los altres pahissos.

En aquesta ocasió las mares que han fet calqui vot o emprumesa vistin las criaturas de frare o de monjeta que, tenint a mans un ciri o un farol, fan part ellos tambe de la processó la qual es precedida de la banda cívica.

La processó se ferma en cada iglesia per' cantar los mutets y per totas las finestras se veu gran profussió de farols y candelas.

* * *

Quan beneheixen lo ciri pasqual hi pren part també lo masser del municipi vistit del característich frack vermell, los calsons blaus y curts y las calsas (mitjas) als genolls.

Aquesta costum es certament una reminiscencia de la dominació catalana al Alguer trobantse també en altres paissos de Catalunya. (1)

Per Pasqua se cou pels minyons la cocarroy, panutxo am'un ou al mitj y no hi ha casa, per pobra que sigui, hont en aquest día no fassin els tallarins, en altres paraulas *ministra de casa*, lo pá d'arrop y las casquetas que son canóns de pasta plens de mel, nou y altres engredients.

(1) *Ethologia de Blanes*, per Joseph Cortils y Vieta.—Pág. 3.

Lo aludit costum tradicional, quin origen s'ignora, pero que sens dupte es molt antich, es que sempre lo Cabildo Municipal assisteix als divins oficis o altra funció relligiosa, al entrar en la iglesia, lo agutzil o masser, vestit de frak y pantaló negre y barret de tres pichs porta la verga ab l'escut de la vila en una ma y en l'altra, ab un mocador blanch un ram de flors naturals, mulla aquestas en la pica de l'aigua beneita y va a servirla a tots els membres del Ajuntament al temps que passen afilerats per anar a ocupar el banch que tenen destinat a l'esquerra del presbiteri.

Lo cavall de la mort

La nit de la commemoració dels difunts, un sagrestá am'una campaneta vá de porta en porta demanant la llimosina per las ánimas dels qui no son més; lo que se diu lo *cavall de la mort* perque, com m'han assegurat, en altres temps en lloch del sagrestá ixiva un capellá a cavall.

Nadal

La nit de Nadal, altra de las cerimónias, vé cantada en la Catedral una antiga cansó catalana, la qual diu en Toda se conserva també a Mallorca.

Parlant de costúms y tradicions no puch fer a manco de transcrivirla.

Es aquesta:

LO JUDICI

Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Un rey vindrá perpetual,
vestit de nostra carn mortal,
del Cel vindrá tot certament
per fer del segle jutjament.

Ans que'l judici no será
un gran senyal se mostrará
lo sol pendrá la resplandor
la terra tremerá de por.

Aprés se badará molt fort
amostrantse de gran conort,
amostrantse han ab crits y trons
les infernals confusions.

Del cel gran foch devallará,
com a sofre molt pudirá,
la terra cremará ab furor,
la gent haurá molt gran terror.

Aprés serà un fort senyal
d'un terratrémol general,
les pedres pel mitj se romprán
y les montanyes se fendrán.

Llavors ningú tindrà talent
d'or, riqueses ni argent
esperant tot quina serà
la sentència que's darà.

De morir serán tots sos talents
sclafir los han totes les dents;
no hi haurá home que no plor
tot lo mon serà en tristor.

Los puigs y plans serán iguals
allí serán los bons y mals,
Reys, Duchs, Comtes y Barons,
que de llurs fets retían rahóns.

Aprés vindrà terriblement
lo Fill de Deu omnipotent
qui, morts y vius judicarà
qui bé haurá fet allí's parrà.

Los infants qui nats no serán
dintre ses mares cridarán
dirán tots plorosament:
Ajúdans Deu omnipotent.

RAMÓN CLAVELLET.

" Canción de Nois "

(Fonada popular armonizada)

Longuedad

Nois

Piano

da - la ra la la ra la ra la ra la ra la

Detailed description: This system contains the first two staves of the musical score. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It begins with a 'mf' dynamic marking. The lyrics 'da - la ra la la ra la ra la ra la ra la' are written below the notes. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, starting with a 'P' (Piano) dynamic marking. The accompaniment consists of chords and single notes.

La la ra la la ra la ra la Au nois xi vo - lue ve -

Detailed description: This system contains the third and fourth staves. The vocal line continues with the lyrics 'La la ra la la ra la ra la Au nois xi vo - lue ve -'. The piano accompaniment continues with chords and single notes.

- vir ci - re - re - pas a men - jar - ue que jo'n tme in ci - re -

Detailed description: This system contains the fifth and sixth staves. The vocal line continues with the lyrics '- vir ci - re - re - pas a men - jar - ue que jo'n tme in ci - re -'. The piano accompaniment continues with chords and single notes.

- ver un ri - re-ver Des-pi - a - das com el ri-go ri - go

com el ri-go ra-ga que l'amor es pres-ca pres-cai re-ga-la-da

ro-jas son ro-jas son que bo-nie fa-ran al fron. ro-jas son ro-jas son

que bo-nie fa-ran al fron.

rall *ff*

Garibay *1903.*

Cansó de noys ⁽¹⁾

Au noys, si voleu venir
cireretes a menjarne,
que jo'n tinch un cirerer,
un cirerer d'espiades.

ab el rigo rigo
y ab el rigo raga,
que l'amor es fresca,
fresca y regalada.

Roges son;
que bonich farán al front.

Ay Mieta, vina aquí;
para la orellona xica,
com aquest penjoy encés
no hi ha joya més bonica;

ab el rigo, rigo, etc...

Oidá, lo bon cirerer,
vell com es dona alegría;
si no fos el masover,
prou vindríam cada día,

ab el rigo, rigo, etc...

(1) Les dues cansons armonisades per en J. Llongueras qu'avuy publiquem, foren cantades per primera volta en el notable concert donat fa poch al Teatre Principal de Tarrasa per la Secció Choral de la «Agrupació Catalanista». En dit concert s'hi llegí la *Salutació* d'en Maragall, que publicàrem en l'*Informació* del número anterior.

"La mal casada"

(cançó popular armenisada.)

J. Longueras

Ben ingenuament.

Mon-tan-yas re-ga-la - - - Das son les del
Per tar-do i pri-ma-ve - - - ra i per tot

Mon-tan-yas re-ga-la - - - Das son les del
Per tar-do i pri-ma-ve - - - ra i per tot

Mon-tan-yas re-ga-la - - - Das son les del
Per tar-do i pri-ma-ve - - - ra i per tot

Ca-ni-gò e-llas tot l'any flo-rei-xen pri-ma-ve-ra i tar-
temps hi ha flor hi ha un jar-di ple de ro-sas cla-vels de tot co-

Ca-ni-gò e-llas tot l'any flo-rei-xen pri-ma-ve-ra i tar-
temps hi ha flor hi ha un jar-di ple de ro-sas cla-vels de tot co-

Ca-ni-gò e-llas tot l'any flo-rei-xen pri-ma-ve-ra i tar-
temps hi ha flor hi ha un jar-di ple de ro-sas cla-vels de tot co-

-dor Jo que no l'ai-mo gar-re Jo que no l'ai-mo no. Jo que no
lor La la la la la fa la la la la la la la la la

rall. ... dim

l' ai - mo - gai - re la vi - da del pas - tor

la la la la la la la la la

And. mol.

Dan - me l'a - mor mi - yo - ma. Dan me lo vos - tre a -

(b. tancada)

(b. tancada)

- mor, Dan me l'a - mor mi - yo - na con sol de lo meu cor

Mes animet

Jo que no l'ai - mo gai - re

Jo que no l'ai - mo no

Jo que no l'ai - mo no

Jo que no l'ai - mo no

Jo que no .. Jo que no l'ai - mo gai - re.

Jo que no l'ai - mo gai - re la vi - da del pas - tor

Jo que no l'ai - mo gai - re la vi - da del pas - tor

La mal casada

Montanyes regalades
son les del Canigó,
que tot l'estiu floreixen,
primavera y tardó;

5 (Jo que no l'aimo gaire,
jo que no l'aimo, nó;
jo que no l'aimo gaire
la vida del pastor.)

9 Daume l'amor, minyona,
daume lo vostre amor;
daume l'amor, minyona,
consol de lo meu cor.

13 Per tardó y primavera
y per tot temps hi ha flor;
hi ha un roser plé de roses,
clavells de tot color;

17 n'hi ha una d'espellida,
si me la porto jo.

Lo pare m'ha casada
m'ha donat a un pastor,

21 que em fa guardar les cabres,
y ell guarda los moltós.

Ell se'n vá a la montanya,
jo resto al Rosselló,

25 ell beu de l'aiga fresca
y jo vi del mellor;
ell menja sopa d'oli,
jo caldo de moltó;
29 ell dorm *sus* de la gleba
jo ab llensols de cotó;
ell creu que dormo sola
y jo no hi dormo, nó.
33 Als quinze dies baixa
per ná a *ramplí* el sarró.
Quant ell puja la escala
lo portal passo jo,
37 y mentres s'está á casa
jo soch á pendre el sol
y á cullir brot de mata
y floretes d'olor.

INDEX

	<u>PLANES</u>
I.—El pobre sense por, rondalla tramesa per S. Llorca.	V
II.—Romans de la Mare de Deu dels Desamparats.—Llohansa de Sant Visent Ferrer, tramesos per Maria Baldó.	VII
III.—Preguntant pe'l Comte l'Arnau, per R. Serra y Pagés.	XIII
IV.—Oracions trameses per Francesch Pujols.	XXI
V.—Els dos estels d'or, rondalla tramesa per Mn. Miquel Gayá y Bauzá.	XXXII
VI.—Oracions, trameses per la nena Dolors Serra.	XLII
VII.—Tradicions (Planes del «Culte popular a la Mare de Deu» que quedaren en terra), trameses per V. Serra y Boldú.	XLVIII
VIII.—En Grill.—La Cabreta.—Rondalles trameses per Maria Baldó.	LIII
IX.—Cançons de Nadal, trameses per Joan Alzina y Melis.	LVII
X.—El Comte Mas Oliver, rondalla tramesa per Gumersindo Mata.	LXI
XI.—¡Ay, quina mare tinch...! Cansó tramesa per Sara Llorens.	LXV
XII.—Un Dijous Sant a St. Esteve de Bas, per Cels Gomis	LXVII
XIII.—Tres cançons de cullir aulives, trameses per V. Serra y Boldú.	LXXVI
XIV.—Oracions, trameses per J. Alzina y Melis.	LXXXIV
XV.—La Dama de Malta, cansó tramesa per Joan Llongueras.	LXXXV
XVI.—Corrandes tòpiques, trameses per V. Serra y Boldú.	LXXXVII
XVII.—La pagesa-dama, cansó tramesa per Joan Llongueras.	XCII
XVIII.—Cançons de brés, trameses per V. Serra y Boldú.	XCIV
XIX.—Los Dallayres, cansó tramesa per Joan Llongueras.	CIV
XX.—Deu y lo dimoni, dues rondalles recullides pel camí, per Frederich Rahola.	CVI
XXI.—Folk-lore infantivol recullit a Girona, per R. Masó y Valentí.	CVII
XXII.—Lo ram de vidriol, cansó tramesa per Joan Llongueras.	CXIII
XXIII.—Jochs de nenes, tramesos per V. Serra y Boldú.	CXV
XXIV.—El fadrinet, cansó tramesa per Joan Llongueras.	CXXII
XXV.—Supersticions del Alguer, trameses per Ramón Clavellet.	CXXIV
XXVI.—La Porqueyrola (onze variants musicals d'una cansó popular), trameses per Aureli Capmany.	CXXVI
XXVII.—Festas del Alguer, per Ramón Clavellet.	CXXXII
XXVIII.—Cançons populars armonisades per en Joan Llongueras.—Cansó de noys.—La mal casada.	CXXXVII